

Bruksela, 6 lutego 2017 r.
(OR. en)

8298/11
DCL 1 en, pl

GENVAL 32

ZNIESIENIE KLAUZULI TAJNOŚCI

Nr dok.: ST 8298/11 RESTREINT UE/EU RESTRICTED

Data: 7 kwietnia 2011 r.

Nowe oznaczenie: Bez ograniczeń dystrybucji

Dotyczy: **SPRAWOZDANIE OCENIAJĄCE**
Z PIĄTEJ RUNDY WZAJEMNYCH OCEN
„PRZESTĘPSTWA FINANSOWE I DOCHODZENIA FINANSOWE”

SPRAWOZDANIE DOTYCZĄCE POLSKI

Delegacje otrzymują w załączeniu wyżej wymieniony dokument w wersji po zniesieniu klauzuli tajności.

Tekst tego dokumentu jest identyczny z jego poprzednią wersją.

RESTREINT UE

RADA
UNII EUROPEJSKIEJ

Bruksela, 7 kwietnia 2011 r. (12.04)
(OR. en)

ST 8298/11

RESTREINT UE

GENVAL 32

SPRAWOZDANIE OCENIAJACE
Z PIĄTEJ RUNDY WZAJEMNYCH OCEN
„PRZESTĘPSTWA FINANSOWE I DOCHODZENIA FINANSOWE”

SPRAWOZDANIE DOTYCZĄCE POLSKI

RESTREINT UE

Spis treści

Spis treści	2
1. Wprowadzenie	5
2. System krajowy i polityka karna	7
2.1. Jednostki wyspecjalizowane	7
2.1.1. Organy dochodzeniowo-śledcze	7
2.1.2. Organy wymiaru sprawiedliwości	18
2.1.3. Polska Komisja Nadzoru Finansowego	20
2.1.4. Inne podmioty	21
2.1.5. Szkolenie	21
2.2. Polityka karna	23
2.2.1. Priorytetyzacja wykrywania, zajmowania i konfiskaty mienia	23
2.3. Wnioski	24
2.3.1. Organy dochodzeniowo-śledcze	24
2.3.2. Organy prokuratorskie	26
2.3.3. Szkolenia	27
2.3.4. Polityka karna	28
3. Prowadzenie dochodzeń i ściganie	29
3.1. Dostępne informacje i bazy danych	29
3.1.1. Bazy danych i rejestry	29
3.1.2. Współpraca na szczeblu krajowym	32
3.1.3. Współpraca na szczeblu europejskim	36
3.2. Dochodzenia finansowe i wykorzystywanie finansowych danych wywiadowczych	39
3.2.1. Ramy prawne	39
3.2.2. Specjalne uprawnienia i narzędzia prawne do celów prowadzenia dochodzeń dotyczących finansowych aspektów działań przestępczych	39
3.2.3. Wykorzystanie dochodzeń finansowych dotyczących konkretnych przestępstw i ich efektywność	40
3.2.4. Kontynuowanie dochodzenia dotyczącego finansowych aspektów przestępstwa po zamknięciu sprawy	41
3.2.5. Udział prywatnych ekspertów w dochodzeniach	41
3.2.6. Finansowe dane wywiadowcze	41
3.3. Współpraca z Europolem i Eurojustem	43

RESTREINT UE

3.3.1. Współpraca z Europolem.....	43
3.3.2. Współpraca z Eurojustem	44
3.4. Wnioski	45
3.4.1. Dochodzenie finansowe i wykorzystywanie finansowych danych wywiadowczych	45
3.4.2. Współpraca z Europolem.....	46
3.4.3. Współpraca z Eurojustem	47
4. Zabezpieczenie i konfiskata.....	48
4.1. Zabezpieczenie	48
4.1.1. Na szczeblu krajowym.....	48
4.1.2. Współpraca na szczeblu europejskim – wykonywanie decyzji ramowej 2003/577/WSiSW	51
4.1.3. Wzajemna pomoc w zakresie zabezpieczania	51
4.2. Konfiskata (w tym decyzja ramowa 2005/212/WSiSW i decyzja ramowa 2006/783/WSiSW)	55
4.2.1. Konfiskata na szczeblu krajowym.....	55
4.2.2. Konfiskata na szczeblu europejskim	58
4.3. Wnioski	59
5. Ochrona interesów finansowych Wspólnot.....	62
5.1. Dostępne mechanizmy, w szczególności współpraca z OLAF	62
5.1.1. Środki zapewniające proaktywne przekazywanie informacji do OLAF	62
5.1.2. Możliwa rola Komisji Europejskiej w dochodzeniach dotyczących nadużyć przeciwko finansowym interesom Wspólnot.....	63
5.1.3. Udział urzędników OLAF w dochodzeniu	64
5.1.4. Udział OLAF we wspólnym zespole śledczym.....	64
5.1.5. Doświadczenie wspólnych zespołów śledczych z nadużyciami przeciwko finansowym interesom Wspólnot Europejskich	65
5.1.6. Jednostka koordynująca do kontaktów z OLAF w konkretnych sprawach.....	65
5.1.7. Wsparcie oczekiwane od OLAF w sprawach związanych z nadużyciami przeciwko interesom finansowym Wspólnot.....	65
5.2. Wnioski	66
5.2.1. Ochrona interesów finansowych UE	66
5.2.2. Postępowania karne - odzyskiwanie środków	66

RESTREINT UE

5.2.3. Kontrole na miejscu dotyczące wydatków bezpośrednich	67
6. Zalecenia.....	68
6.1. Zalecenia dla Polski	68
6.2. Zalecenia dla Unii Europejskiej, jej państw członkowskich, instytucji i agencji	70
Załącznik B: Wykaz osób, z którymi przeprowadzono wywiad/spotkano się	73
Załącznik C: Wykaz skrótów/glosariusz z terminami	78

DECLASSIFIED

1. WPROWADZENIE

Na posiedzeniu Multidyscyplinarnej Grupy ds. Przestępczości zorganizowanej (MDG)¹ w dniu 26 lutego 2008 r. prezydencja zaproponowała trzy dziedziny, które mogłyby być przedmiotem piątej rundy wzajemnych ocen²; dwie z tych propozycji spotkały się z dużym poparciem. Na posiedzeniu MDG w dniu 6 maja 2008 r. większość delegacji opowiedziała się za wyborem dziedziny przestępstw finansowych i dochodzeń finansowych. W dniu 17 czerwca 2008 r. Multidyscyplinarna Grupa ds. Przestępczości Zorganizowanej (MDG) postanowiła, że przedmiotem piątej rundy będą „przestępstwa finansowe i dochodzenia finansowe”. Zakres oceny obejmuje liczne akty prawne dotyczące zwalczania przestępstw finansowych. Jednak uzgodniono też, że w ramach oceny należy nie tylko zbadać, w jaki sposób transponowano odpowiednie przepisy UE, lecz również szerzej przyjrzeć się całemu zagadnieniu³, mając na celu uzyskanie ogólnego obrazu danego systemu krajowego. W dniu 1 grudnia 2008 r. MDG przyjęła szczegółowy kwestionariusz⁴.

Na znaczenie tej oceny zwróciła uwagę prezydencja czeska, kiedy omawiano działania wymiaru sprawiedliwości podejmowane w odpowiedzi na kryzys finansowy⁵. Po raz kolejny wagę tej oceny dostrzegła Rada podczas określania priorytetów UE w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, opartych na przeprowadzonej w roku 2009 ocenie zagrożenia przestępczością zorganizowaną (OCTA) oraz na ocenie zagrożenia rosyjską przestępczością zorganizowaną (ROCTA)⁶.

O zagadnieniach związanych z oceną, w szczególności o ulepszeniu ram operacyjnych konfiskaty i zajmowania mienia pochodzącego z działalności przestępczej, Komisja wspomniała w komunikacie dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli⁷.

Zgodnie z pisemnym wnioskiem skierowanym do delegacji przez przewodniczącego MDG państwa członkowskie wyznaczyły ekspertów dysponujących szeroką wiedzą praktyczną w dziedzinie przestępstw finansowych i dochodzeń finansowych.

¹ Od 1 lipca 2010 r. odpowiedzialna za ten proces jest Grupa Robocza do Spraw Ogólnych w tym Oceny (GENVAL).

² 6546/08 CRIMORG 34.

³ 10540/08 CRIMORG 89.

⁴ 16710/08 CRIMORG 210.

⁵ 9767/09 JAI 293 ECOFIN 360.

⁶ 8301/2/09 REV 3 CRIMORG 54.

⁷ 11060/09 JAI 404.

RESTREINT UE

Na posiedzeniu w dniu 17 marca 2009 r. MDG omówiła i zatwierdziła zmieniony harmonogram wizyt mających na celu wzajemną ocenę⁸. Polska była trzynastym państwem członkowskim ocenianym w tej rundzie.

Eksperci, których zadaniem było przeprowadzenie tej oceny, to: Ernie Shippin (zastępca szefa Wydziału Ekspertyz Krajowych, Urząd Koronny, Edynburg / Zjednoczone Królestwo), Igoris Krzeckovskis (doradca, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Wydział Dochodzeń (Przestępstwa Finansowe), Wilno /Litwa) oraz Baiba Jugane (starszy ekspert, Ministerstwo Sprawiedliwości, Wydział Współpracy Sądowej, Ryga / Łotwa). Obecni byli również trzej obserwatorzy: Christian de Beaufort (*OLAF*, Komisja Europejska), Ilona Lévai (przedstawiciel krajowy z Węgier, Eurojust) oraz Carlo van Heuckelom (Europol), a także Anna Lipska i Peter Nath z Sekretariatu Generalnego Rady.

Niniejsze sprawozdanie przygotował zespół ekspertów z pomocą Sekretariatu Generalnego; opiera się ono na wnioskach z wizyty oceniającej, która odbyła się w dniach 18 – 22 października 2010 r., oraz na szczegółowych odpowiedziach Polski na pytania zawarte w kwestionariuszu.

⁸ 5046/1/09 REV 1 CRIMORG 1.

2. SYSTEM KRAJOWY I POLITYKA KARNA

2.1. Jednostki wyspecjalizowane

2.1.1. *Organy dochodzeniowo-śledcze*

2.1.1.1. *Policja*

Polskie siły policyjne podlegają Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Wszystkie uprawnienia funkcjonariuszy policji oparte są na ich ustawowych zadaniach określonych w Ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

W ramach swoich obowiązków polskie siły policyjne są uprawnione do wykonywania poniższych czynności w celu rozpoznawania przestępstw i wykroczeń, zapobiegania im i ich wykrywania:

- czynności operacyjno-rozpoznawcze,
- czynności dochodzeniowo-śledcze,
- czynności administracyjne,
- utrzymywanie porządku publicznego.

Funkcjonariusze policji wykonujący te czynności mają prawo zwrócić się o niezbędną pomoc do instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej. Podmioty te są zobowiązane do udzielenia pomocy w zakresie swojej działalności, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa. Ponadto funkcjonariusze policji mogą zwrócić się o niezbędną pomoc do innych osób lub agencji w nagłych wypadkach na mocy stosownych przepisów prawnych.

Struktura ogólna

Polskie siły policyjne podlegają komendantowi głównemu.

W Polsce służy blisko 100 000 funkcjonariuszy policji, z czego 32 500 pracuje w jednostkach/wydziałach kryminalnych i dochodzeniowo-śledczych; 3 160 z tej drugiej grupy pracuje w wydziałach do walki z przestępczością ekonomiczną.

Spośród 1800 funkcjonariuszy Centralnego Biura Śledczego w Komendzie Głównej Policji pięciuset jest bezpośrednio zaangażowanych w zwalczanie przestępstw ekonomicznych.

RESTREINT UE

Komendanci wojewódzcy nadzorują pracę komendantów miejskich, powiatowych i rejonowych. Oni są z kolei odpowiedzialni za działania podlegających im funkcjonariuszy na lokalnych posterunkach policji. W każdej z wymienionych struktur jest jednostka organizacyjna lub grupa funkcjonariuszy zajmujących się walką z przestępczością ekonomiczną. Organizacja takiej jednostki jest zgodna z ogólną strukturą organizacyjną jednostek policji i podlega odpowiednim komendantom policji.

Centralne Biuro Śledcze (CBS) działa w ramach Komendy Głównej Policji; jest to wyspecjalizowany organ dochodzeniowo-śledczy o ogólnokrajowych kompetencjach i uprawnieniach zajmujący się zwalczaniem przestępczości zorganizowanej. Dyrektor Biura jest podwładnym zastępcy Komendanta Głównego. Struktura obejmuje 14 biur terenowych oraz dwa wydziały poza biurem głównym, które mieszczą się w dwóch miastach wojewódzkich.

Wyspecjalizowane struktury do walki z przestępstwami ekonomicznymi i finansowymi

W strukturze polskiej policji istnieje **kilka wyspecjalizowanych organizacyjnych jednostek policji** odpowiedzialnych za walkę z **przestępstwami ekonomicznymi i finansowymi**. Są to w szczególności:

wydziały lub sekcje zajmujące się zwalczaniem przestępczości ekonomicznej na szczeblu komend wojewódzkich policji (KWP), Komendy Stołecznej Policji (KSP), komend rejonowych Policji (KRP), komend miejskich Policji (KMP) i komend powiatowych Policji (KPP); oraz wydziały do zwalczania zorganizowanej przestępczości ekonomicznej w ramach Centralnego Biura Śledczego w Komendzie Głównej Policji.

Wydziały lokalnych oddziałów Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji (CBS KGP) zajmujące się zwalczaniem zorganizowanej przestępczości ekonomicznej są nadzorowane i **koordynowane przez** należący do CBS KGP Wydział do Walki ze Zorganizowaną Przestępczością Ekonomiczną (Wd/zZPE CBS KGP).

Wydziały i zespoły ds. zwalczania przestępczości ekonomicznej w ramach wojewódzkich (KWP) i miejskich komend Policji (KMP) podlegają merytorycznemu nadzorowi Wydziału do Walki ze Zorganizowaną Przestępczością Ekonomiczną Centralnego Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji (Wd/zPG BK KGP).

RESTREINT UE

Zarys **ogólnych zadań wydziałów do zwalczania przestępczości ekonomicznej** należących do struktury polskiej Policji jest następujący:

- wykrywanie i ujawnianie osób popełniających przestępstwa ekonomiczne,
- identyfikacja problemów praktycznych, opracowywanie i stosowanie rozwiązań tych problemów,
- opracowywanie strategii zwiększania wydajności działań mających na celu zapobieganie przestępstwom ekonomicznym i walkę z nimi,
- ocena ryzyka wystąpienia przestępstwa ekonomicznego, określanie źródeł zagrożenia oraz przygotowywanie skutecznych działań prewencyjnych i dochodzeniowo-śledczych,
- koordynacja czynności operacyjno-rozpoznawczych, nadzorowanie ich i ocena ich wykonania zgodnie ze strategią policyjną, a także działania prowadzone w ramach programów operacyjnych realizowanych w jednostkach organizacyjnych w celu zwalczania przestępczości ekonomicznej,
- współpraca z innymi wydziałami Policji, organami ścigania, administracji i kontroli w zakresie zapobiegania przestępstwom ekonomicznym i eliminowania ich,
- współpraca w zakresie przygotowywania przeznaczonych dla funkcjonariuszy policji programów szkoleniowych i seminariów dotyczących wybranych zagadnień.

W **komendach wojewódzkich policji i w Komendzie Stołecznej Policji** działają jednostki lub pojedynczy funkcjonariusze odpowiedzialni za wykrywanie i identyfikację mienia pochodzącego z działalności przestępczej. Ich **zadania** obejmują:

- prowadzenie czynności operacyjnych i dochodzeniowo-śledczych w celu identyfikacji i zajmowania mienia pochodzącego z działalności przestępczej,
- koordynacja i nadzorowanie czynności w zakresie odzyskiwania mienia, prowadzonych przez podległe jednostki Policji,
- przygotowywanie i realizacja programów szkoleniowych w zakresie wykrywania, identyfikacji, zajmowania i przypadku mienia pochodzącego z działalności przestępczej,
- współpraca z organami administracji państwowej, organami kontroli podatkowej, prokuraturami i innymi organami w dziedzinie wykrywania i identyfikacji mienia pochodzącego z działalności przestępczej.

Poniżej przedstawiono **główne czynności wykonywane przez wydziały gospodarcze Centralnego Biura Śledczego (CBS KGP)**:

- zwalczanie przestępczości zorganizowanej, w tym oszustw celno-podatkowych związanych z obrotem towarami objętymi akcyzą i z wyłudzeniami podatku VAT,

RESTREINT UE

- zwalczanie zorganizowanych grup przestępczych zajmujących się nielegalnym obrotem paliwem,
- zwalczanie niezgodnych z prawem działań związanych z niewłaściwym wykorzystywaniem i dystrybucją środków pochodzących z Unii Europejskiej,
- rozpoznawanie zjawiska prania pieniędzy i zapobieganie mu,
- zwalczanie oszustw na rynkach gospodarczych i finansowych przynoszących szkodę bankom, towarzystwom ubezpieczeniowym, giełdom, firmom leasingowym, funduszom inwestycyjnym i innym instytucjom finansowym,
- zwalczanie korupcji m.in. w administracji państwowej, w organach samorządu regionalnego, w organach celnych, sądowych i nadzorczych.

Ponadto w ramach struktury Centralnego Biura Śledczego wyznaczono **koordynatorów działań związanych z identyfikacją i odzyskiwaniem mienia pochodzącego z działalności przestępczej** (choć, jak poinformowali eksperci, w budżecie nie ma środków na ten cel). Koordynatorami są funkcjonariusze dysponujący specjalistyczną wiedzą z zakresu prawa karnego, cywilnego i administracyjnego. Ich zadania obejmują:

- nadzór nad czynnościami z zakresu odzyskiwania mienia prowadzonymi przez Centralne Biuro Śledcze w związku z rozpatrywanymi przez nie sprawami,
- bezpośredni udział w planowaniu, przygotowywaniu i prowadzeniu czynności Biura w odniesieniu do zajmowania i przepadku mienia pochodzącego z działalności przestępczej,
- analiza danych uzyskanych podczas tych czynności,
- prowadzenie szkoleń dla funkcjonariuszy policji z zakresu odzyskiwania mienia,
- upowszechnianie nowych rozwiązań taktycznych i technicznych, jeżeli chodzi o dostęp do danych wywiadowczych i informacji, w tym monitorowanie stosowania tych rozwiązań.

2.1.1.2. Generalny Inspektor Informacji Finansowej - polska jednostka analityki finansowej

Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF) działający w ramach Departamentu Informacji Finansowej i podlegający podsekretarzowi stanu w Ministerstwie Finansów jest organem właściwym w sprawach dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu; stanowi także polską jednostkę analityki finansowej. Działa na podstawie Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (ostatnio zmienionej w 2009 roku).

W chwili wizyty w zespole GIIF pracowało 49 osób.

RESTREINT UE

Wykonując swoje obowiązki, GIIF jest uprawniony do:

- wstrzymywania transakcji i blokowania rachunków,
- uzyskiwania informacji o transakcjach finansowych,
- żądania przekazania dodatkowych informacji i dokumentów przez instytucje obowiązane (czyli podlegające podmioty) i jednostki współpracujące,
- kontrolowania instytucji obowiązanych (w odniesieniu do przestrzegania uregulowań prawnych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu).

GIIF współpracuje i wymienia informacje z organami ścigania, między innymi:

- uzyskuje informacje od organów ścigania w każdym przypadku wszczęcia postępowania w sprawie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- uzyskuje od organów ścigania informacje na temat przestępstw,
- odpowiada na wnioski zgłoszone przez organy egzekwowania prawa lub inne jednostki administracji publicznej w sprawie informacji o transakcjach⁹,
- przekazuje Prokuraturze Generalnej sprawozdania o podejrzanych transakcjach¹⁰.

2.1.1.3. Biuro ds. odzyskiwania mienia i inne podobne jednostki oraz wdrażanie decyzji Rady 2007/845/WSiSW

Biuro ds. odzyskiwania mienia w Polsce działa w ramach Komendy Głównej Policji i jest jedyną jednostką tego rodzaju w polskim systemie organów ścigania.

W dniu 5 grudnia 2008 r. w obrębie Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji ustanowiono Wydział ds. Odzyskiwania Mienia (WOM BK KGP). Wykonuje on zadania określone w decyzji Rady 2007/845/WSiSW z dnia 6 grudnia 2007 r. dotyczącej współpracy pomiędzy biurami ds. odzyskiwania mienia w państwach członkowskich w dziedzinie wykrywania i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z przestępstwem¹¹.

⁹ Zgodnie z informacjami przekazanymi podczas wizyty przez GIIF w roku 2008 (2009) odpowiedziano na 505 (580) wniosków.

¹⁰ Zgodnie z informacjami przekazanymi podczas wizyty przez GIIF do Prokuratury Generalnej w 2008 (2009) roku wpłynęło 246 (180) notyfikacji, a kwota, której dotyczyły podejrzane transakcje opisane w notyfikacjach, wyniosła 1,03 (3,04) mld PLN.

¹¹ Dz.U. L 332 z 18.12.2007, s.103–105.

RESTREINT UE

Mandat i uprawnienia polskiego biura ds. odzyskiwania mienia są określone w ustawie o Policji, gdyż Wydział ds. Odzyskiwania Mienia jest częścią struktury Policji.

Zadania **Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia przewidziano w regulaminie Komendy Głównej Policji**, a najważniejsze z nich to:

- dopilnowywanie, żeby informacje o charakterze międzynarodowym dotyczące wykrywania, identyfikowania, zabezpieczania i odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstwa były wymieniane między organami ścigania i innymi uprawnionymi krajowymi podmiotami oraz właściwymi organami innych państw członkowskich;
- nadzorowanie współpracy między podmiotami podległymi Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrowi Finansów i Ministrowi Sprawiedliwości lub nadzorowanymi przez tych ministrów, odpowiedzialnymi za wykrywanie, identyfikowanie, ujawnianie, zabezpieczanie i odzyskiwanie mienia;
- wdrażanie dobrych praktyk w stosunku do identyfikowania i odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstwa;
- proponowanie zmian w przepisach dotyczących identyfikowania i odzyskiwania mienia;
- prowadzenie współpracy międzynarodowej¹² dotyczącej działań prowadzących do identyfikacji, ujawniania, zabezpieczania i odzyskiwania mienia, w szczególności w ramach działalności Międzyagencyjnej Sieci Odzyskiwania Mienia Camden (CARIN).

Polskie biuro ds. odzyskiwania mienia nie zajmuje się sprawami innymi niż sprawy związane z postępowaniem karnym (sprawami cywilnymi, podatkowymi).

W momencie oceny personel biura ds. odzyskiwania mienia był następujący: jeden szef wydziału, siedmiu funkcjonariuszy policji, trzech urzędników i sekretarz. W biurze ds. odzyskiwania mienia pracuje tylko personel zatrudniony na stałe (funkcjonariusze policji i urzędnicy), nie ma tam ekspertów oddelegowanych przez inne właściwe organy.

Biuro ds. odzyskiwania mienia nie prowadzi własnej bazy danych. Prowadzi jedynie rejestr wniosków przekazanych do biur ds. odzyskiwania mienia w innych państwach członkowskich i wniosków otrzymanych z tych biur.

¹² Polskie władze poinformowały po wizycie, że współpraca międzynarodowa prowadzona przez wydział nie odbywa się wyłącznie w ramach CARIN, ale obejmuje również współpracę z innymi organizacjami i w ramach innych projektów, w tym tych wspieranych przez UE, jak CEART i EUDEFI.

RESTREINT UE

W związku z decyzją Rady 2007/845/WSiSW oraz z wymogiem wdrożenia decyzji ramowej Rady 2006/960/WSiSW z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie uproszczenia wymiany informacji i danych wywiadowczych między organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej¹³ Minister Finansów, Minister Sprawiedliwości oraz Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Prokurator Generalny podpisali **w dniu 18 grudnia 2008 r. deklarację współpracy**, zobowiązując się do prowadzenia współpracy w zakresie skutecznego identyfikowania i ujawniania nielegalnego mienia. W dniu **15 września 2009 r.** trzej ministrowie podpisali **porozumienie** w celu wypełnienia postanowień tej deklaracji współpracy. Strony zgodziły się współpracować, w zakresie zadań krajowego biura ds. odzyskiwania mienia, w wykrywaniu i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z działalnością przestępczą. Aby ułatwić dostęp do baz danych zarządzanych przez instytucje podlegające stronom porozumienia lub nadzorowane przez nie, utworzono **punkty współpracy**. Ponadto powołano **grupę sterującą**, która ma koordynować współpracę oraz analizować i oceniać wdrażanie porozumienia.

2.1.1.4. Służba celna

Polska Służba Celna działa pod zwierzchnictwem Ministerstwa Finansów, a na jej czele stoi podsekretarz stanu. Na szczeblu krajowym sprawami celnymi zajmują się cztery departamenty w Ministerstwie Finansów: Departament Służby Celnej, Departament Polityki Celnej, Departament Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier oraz Departament Podatku Akcyzowego i Ekologicznego.

Na szczeblu regionalnym Służba Celna jest ustrukturyzowana hierarchicznie: 16 izbom celnym (po jednej w każdym regionie) podlega 46 urzędów celnych i 159 oddziałów czelnych.

Najważniejsze zadania Służby Celnej to:

- wykonywanie kontroli celnej,
- wymiar i pobór należności celnych i podatków na granicach państwowych (VAT, podatek akcyzowy),
- zwalczanie przemytu i przeciwdziałanie oszustwom celnym.

¹³ Dz.U. L 386 z 29.12.2006, s. 89–100.

RESTREINT UE

W ramach Służby Celnej na szczeblu urzędów celnych działają oddzielne komórki dochodzeniowo-śledcze, a na szczeblu izb celnych – komórki karne skarbowe; komórki te zajmują się przede wszystkim przestępczością finansową i dochodzeniami w sprawach finansowych (sprawami karnymi skarbowymi).

Komórki dochodzeniowo-śledcze w Służbie Celnej

W każdym polskim województwie Służba Celna jest reprezentowana przez izbę celną. Każdy z 46 (lokalnych) urzędów celnych podlegający izbie celnej ma komórkę dochodzeniowo-śledczą.

W sumie w 46 komórkach dochodzeniowo-śledczych pracuje 405 urzędników.

Podstawowym zadaniem tych komórek jest prowadzenie postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe w zakresie kompetencji Służby Celnej oraz wnoszenie do sądów aktów oskarżenia i występowanie przed sądami w charakterze oskarżyciela publicznego.

Komórki dochodzeniowo-śledcze są uprawnione do prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe dotyczących złamania przepisów prawnych w następujących dziedzinach:

- podatek akcyzowy,
- podatek VAT z tytułu importu towarów,
- należności celne i przepisy o obrocie towarów i usług zagranicznych,
- regulacje w zakresie obrotu dewizowego,
- regulacje w zakresie gier i zakładów wzajemnych,

Komórki karne skarbowe

Komórki karne skarbowe działają w ramach 16 regionalnych izb celnych we wszystkich województwach. W sumie do 16 komórek przydzielono 69 urzędników.

Ich głównym zadaniem jest nadzorowanie postępowań przygotowawczych prowadzonych przez urzędy celne w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe wchodzących w zakres kompetencji Służby Celnej.

Komórki karne skarbowe są przede wszystkim uprawnione do rozpatrywania środków zaskarżenia wobec decyzji urzędów celnych i wydawania wskazówek (zaleceń) dotyczących prowadzenia postępowań przygotowawczych.

Jeżeli chodzi o poziom wiedzy specjalistycznej personelu komórek dochodzeniowo-śledczych i komórek karnych skarbowych w Służbie Celnej, nie ustalono szczegółowych kryteriów, jednak większość urzędników celnych pracujących w tych komórkach przeszło szkolenia z zakresu prawa.

2.1.1.5. Administracja podatkowa

Za polską administrację podatkową odpowiada Minister Finansów, a obok podstawowego zadania tej administracji, jakim jest pobór podatków, wykonuje również pewne obowiązki z zakresu zwalczania przestępstw finansowych.

Do jej głównych zadań - w odniesieniu do egzekwowania prawa - należy prowadzenie postępowań i dochodzeń w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe i w sprawach o wykroczenia; zadania te nadzoruje dyrektor urzędu skarbowego, a celem jest wnoszenie takich spraw do sądu i występowanie w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego. Ponadto administracja podatkowa wykonuje orzeczenia o egzekucji roszczeń, zgodnie z kodeksem karnym wykonawczym i kodeksem karnym skarbowym.

Na najniższym szczeblu administracja podatkowa składa się z 401 urzędów skarbowych podlegających 16 izbom skarbowym, działającym w poszczególnych województwach w Polsce. W każdej izbie skarbowej jest komórka spraw karnych skarbowych.

Głównym zadaniem tych komórek jest nadzorowanie postępowań przygotowawczych prowadzonych przez urzędy skarbowe w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe wchodzących w zakres kompetencji administracji podatkowej. Jeżeli chodzi o nadzór, komórki spraw karnych skarbowych są przede wszystkim uprawnione do rozpatrywania środków zaskarżenia wobec decyzji urzędów skarbowych i wydawania wskazówek (zaleceń) dotyczących prowadzenia postępowań przygotowawczych.

Personel zatrudniony w tych komórkach nie musi mieć określonych kwalifikacji, choć większość posiada wykształcenie prawnicze i przygotowanie w zakresie ścigania sądowego.

2.1.1.6. Kontrola skarbową

Urzędy Kontroli Skarbowej

Kontrolę skarbową prowadzi 16 Urzędów Kontroli Skarbowej, po jednym w każdym województwie.

W skład urzędów wchodzi 116 inspektorów kontroli skarbowej, którzy stanowią organ finansowy w postępowaniach przygotowawczych.

W urzędach kontroli skarbowej działają oddzielne komórki dochodzeniowo-śledcze, a w Ministerstwie Finansów – Komórka Karna Skarbowa podlegająca Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej, która zajmuje się głównie przestępstwami finansowymi i dochodzeniami w sprawach finansowych (tzn. sprawami karnymi skarbowymi).

RESTREINT UE

Głównym zadaniem inspektorów kontroli skarbowej w tych komórkach jest prowadzenie postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe w zakresie kompetencji organów kontroli skarbowej oraz wnoszenie do sądów aktów oskarżenia i występowanie przed sądami w charakterze oskarżyciela publicznego.

Odpowiadając na pytania w kwestionariuszu, podano, że personel tego urzędu ma wykształcenie wyższe w zakresie prawa lub ekonomii (lub posiada inne dyplomy uznane za przydatne w wykonywaniu kontroli skarbowej) i zdał egzamin na inspektora kontroli skarbowej.

Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej – Komórka Karna Skarbowa

Organem nadzorującym inspektorów kontroli skarbowej jest Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej; stanowisko to zajmuje podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów.

Generalnemu Inspektorowi podlega Komórka Karna Skarbowa, w której obecnie pracuje 6 urzędników. Komórka prowadzi nadzór prawny i administracyjny. Jej najważniejszym zadaniem jest nadzorowanie postępowań przygotowawczych prowadzonych przez inspektorów kontroli skarbowej w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe wchodzących w zakres kompetencji organu kontroli skarbowej, w tym rozpatrywanie środków zaskarżenia wobec decyzji inspektorów kontroli skarbowej i weryfikacja postanowień o przerwaniu lub zawieszeniu postępowań przygotowawczych.

Personel tej komórki ma wykształcenie wyższe z zakresu prawa lub ekonomii (oraz inny typ wykształcenia przydatny w prowadzeniu kontroli skarbowej) i zdał egzamin na inspektora kontroli skarbowej.

Wywiad Skarbowy

Wywiad Skarbowy to wyspecjalizowana struktura działająca w ramach organu kontroli skarbowej. Podlega bezpośrednio Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej. Jego działalność nadzoruje Minister Finansów.

Wywiadem Skarbowym zarządza się centralnie z siedziby w Warszawie. Obejmuje on całą Polskę – 16 urzędów regionalnych tworzy sieć i zatrudnia zespół specjalistów wybranych przy zastosowaniu szczególnej procedury.

Zadaniem Wywiadu Skarbowego jest ochrona interesów finansowych państwa, dbanie o odpowiednie i dokładne wpłacanie podatków stanowiących dochód budżetu państwa, ujawnianie niezgłoszonych źródeł dochodu, zwalczanie nielegalnego przywozu i wywozu towarów, zabezpieczenie prawidłowego gospodarowania nieruchomościami i mieniem państwa oraz

zapobieganie i przeciwdziałanie korupcji wśród personelu Ministerstwa Finansów i podlegających mu jednostek.

Uprawnienia Wywiadu Skarbowego wymieniono w ustawie o kontroli skarbowej. Są one w dużym stopniu podobne do uprawnień polskich organów ścigania, ale dostosowano je do specyficznego charakteru, jaki ma Wywiad Skarbowy jako struktura analityczno-kontrolna, działająca w Ministerstwie Finansów. Wywiad Skarbowy nie ma uprawnień dochodzeniowo-śledczych. Jego działalność dotyczy przede wszystkim gromadzenia danych, które umożliwią inspektorom kontroli skarbowej rozpoczęcie i skuteczne prowadzenie kontroli skarbowej lub wszczęcie postępowań w sprawie przestępstw skarbowych lub wykroczeń skarbowych. Wywiad Skarbowy ma prawo gromadzić i przetwarzać informacje o dochodzie, obrocie i mieniu dotyczących osób prywatnych, przedsiębiorstw i innych podmiotów, które podlegają kontroli skarbowej. Wywiad Skarbowy jest również uprawniony do stosowania technik nadzoru; dysponuje odpowiednim sprzętem do tego celu.

Polskie organy twierdzą, że dzięki stałym szkoleniom personelu oraz stosowaniu specjalistycznego sprzętu Wywiad Skarbowy był w stanie osiągnąć rezultaty, które znacząco wpłynęły na wysokość dochodu budżetu państwa.

2.1.2. Organy wymiaru sprawiedliwości

2.1.2.1. Prokuratury

W październiku 2009 roku polski Parlament zmienił Ustawę z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze i rozdzielił funkcje Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego; akt prawny wdrażający tę zmianę wszedł w życie 31 marca 2010 r. Te dwa stanowiska, uznawane powszechnie za bardzo ważne w administracji wymiaru sprawiedliwości, zostały połączone w roku 1989 i zadania Prokuratora Generalnego wykonywał Minister Sprawiedliwości. W roku 2010 nowy Prokurator Generalny, który realizuje swoje uprawnienia niezależnie od kierownictwa, został wybrany przez Krajową Radę Sądownictwa (która selekcjonuje dwóch kandydatów spośród wszystkich ubiegających się osób) i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (która powołuje jednego z dwóch kandydatów).

Polski system prokuratury jest scentralizowany. Prokurator Generalny to naczelny organ prokuratury, któremu podlegają wszyscy inni prokuratorzy i prokuratury. Prokurator Generalny kieruje pracami całej prokuratury osobiście i za pośrednictwem swojego zastępcy, wydając zarządzenia, polecenia i wytyczne. Choć w mniej poważnych sprawach o przestępstwa celne lub

RESTREINT UE

finansowe(określone przepisami prawnymi) urzędy celne i podatkowe również mogą działać w charakterze oskarżyciela publicznego, ich postępowanie w tym zakresie jest nadzorowane przez prokuratorów z prokuratur na odpowiednim szczeblu. Postępowania lub dochodzenia prowadzone przez inne organy egzekwowania prawa (czyli urzędy celne, podatkowe, policję itp.) są zawsze nadzorowane przez prokuratora, który może postanowić o ich przejęciu w dowolnym momencie.

Polski system opiera się na zasadzie legalizmu (bezwzględnego obowiązku ścigania przestępstw).

Hierarchia wygląda następująco:

- Departament do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji w Prokuraturze Generalnej mający uprawnienia krajowe;
- wydziały do spraw przestępczości zorganizowanej i korupcji w 11 prokuraturach apelacyjnych, którymi kierują prokuratorzy apelacyjni;
- 48 prokuratur okręgowych (wydziały śledcze i ds. przestępczości finansowej), którymi kierują prokuratorzy okręgowi;
- 349 prokuratur rejonowych, którymi kierują prokuratorzy rejonowi.

Prokuratura Generalna mająca uprawnienia krajowe jest w stanie zapewnić ogólnopolską koordynację działań poszczególnych prokuratur i innych organów państwowych zajmujących się przestępstwami finansowymi. Śledzi ona także tendencje i zmiany w przestępczości finansowej i jest odpowiedzialna za międzynarodową współpracę wymiarów sprawiedliwości w sytuacjach, gdy nie nawiązano bezpośrednich kontaktów.

Obok funkcji apelacyjnych (drugiej instancji) i nadzorczych w odniesieniu do dochodzeń prowadzonych przez policję, organy celne, podatkowe i inne, 11 prokuratur apelacyjnych prowadzi również własne dochodzenia, w szczególności w sprawach poważnych i złożonych, Prokuratorzy mają prawo do korzystania z pomocy ekspertów, np. konsultantów biznesowych, biegłych księgowych itp., co jest ważne dla zapewnienia niezbędnego multidyscyplinarnego podejścia do zwalczania przestępstw finansowych.

Według otrzymanych informacji nie ma specjalnych kwalifikacji, które muszą posiadać prokuratorzy zajmujący się sprawami o przestępstwa ekonomiczne i finansowe. Prokuratorzy pracujący w tych jednostkach mają opinię osób doświadczonych w prowadzeniu dochodzeń.

1.1.1.1. Sędziowie

Polskie organy nie przekazały żadnych szczególnych informacji o sędziach zajmujących się aspektami przestępstw finansowych i dochodzeń finansowych.

2.1.3. Polska Komisja Nadzoru Finansowego

Polska Komisja Nadzoru Finansowego¹⁴ rozpoczęła działalność 19 września 2006 r., gdy weszła w życie Ustawa z dnia 21 lutego 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym. Komisja wykonuje zadania Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych oraz Komisji Papierów Wartościowych i Giełd; obie te komisje zostały zlikwidowane. Działalność Komisji Nadzoru Finansowego nadzoruje Prezes Rady Ministrów.

W drugiej fazie łączenia nadzoru finansowego w Polsce Komisja Nadzoru Finansowego przejęła uprawnienia Komisji Nadzoru Bankowego i jej urzędu – Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego; nastąpiło to 1 stycznia 2008 r.

Zadania Komisji Nadzoru Finansowego obejmują nadzór bankowy, nadzór nad rynkiem kapitałowym, nadzór ubezpieczeniowy, nadzór emerytalny i nadzór nad instytucjami pieniądza elektronicznego.

Ponadto, według otrzymanych informacji, do zadań Komisji należy:

- podejmowanie działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynków finansowych,
- podejmowanie działań na rzecz rozwoju rynków finansowych,
- podejmowanie działań edukacyjnych i informacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego,
- udział w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w zakresie nadzoru nad rynkiem finansowym,

¹⁴ Por. <http://www.knf.gov.pl>

RESTREINT UE

- stwarzanie możliwości polubownego i pojednawczego rozstrzygania sporów między uczestnikami rynku finansowego, w szczególności sporów wynikających ze stosunków umownych między podmiotami podlegającymi nadzorowi Komisji a odbiorcami usług świadczonych przez te podmioty,
- wykonywanie innych zadań przewidzianych w przepisach prawnych.

Celem nadzoru nad rynkiem finansowym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania tego rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa i przejrzystości, utrzymanie zaufania do rynku finansowego i zapewnienie ochrony interesów uczestników tego rynku.

2.1.4. *Inne podmioty*

W dochodzenia finansowe i zwalczanie przestępstw finansowych są zaangażowane (w szerokim pojęciu) również inne podmioty, mianowicie: Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (służba specjalna), Centralne Biuro Antykorupcyjne (służba specjalna) i Żandarmeria Wojskowa. Ich zadania nie obejmują tworzenia wyspecjalizowanych jednostek do odzyskiwania mienia wykorzystywanego do prowadzenia działalności przestępczej.

2.1.5. *Szkolenie*

2.1.5.1. *Policja*

Polskie organy oświadczają, że funkcjonariusze Policji i osoby cywilne zatrudnione w wydziałach i jednostkach do spraw przestępczości ekonomicznej i finansowej w Policji przechodzą różne specjalistyczne szkolenia (w zależności od przydzielonych im zadań), które umożliwiają poszerzanie kompetencji, w szczególności w następujących dziedzinach:

- a) metody walki z przestępstwami ekonomicznymi, takimi jak:
 - oszustwa ekonomiczne,
 - przestępstwa wobec towarzystw ubezpieczeniowych,
 - przestępstwa bankowe,
 - przestępstwa związane z użyciem kart płatniczych (skimming),
 - przestępstwa na rynku kapitałowym,
 - pranie pieniędzy,
 - przestępstwa dotyczące dotacji i funduszy celowych,

RESTREINT UE

- przestępstwa przeciwko interesom finansowym UE,
 - przestępstwa podatkowe i celne,
 - przestępstwa dotyczące zamówień publicznych,
 - korupcja,
- b) inne szkolenia w zakresie zwalczania przestępczości gospodarczej,
- c) szkolenia i warsztaty w zakresie odzyskiwania mienia (np. kursy prowadzone przez Wydział ds. Odzyskiwania Mienia w Biurze Kryminalnym).

Podczas wizyty zespół ekspertów został poinformowany, że szkolenia w zakresie odzyskiwania mienia prowadzone są przez Wyższą Szkołę Policji i że szerzenie wiedzy w tym zakresie jest jednym z głównych celów tego szkolenia.

Ponadto polskie organy oświadczyły, że funkcjonariusze policji biorą lub brali udział w działaniach, które organizowała lub finansowała Unia Europejska.

Jeden z takich kursów prowadzono w ramach projektu „Unia Europejska – wspólny rynek dla przestępców, zajmowanie mienia i gromadzenie dowodów w postępowaniu karnym”, który współfinansowała Komisja Europejska. Głównym celem projektu było szkolenie na temat odzyskiwania mienia dla zespołów tworzonych na szczeblu komend wojewódzkich Policji i Komendy Stołecznej Policji w koordynowaniu działań związanych z odzyskiwaniem mienia.

Inne szkolenie odbyło się w ramach projektu „Usprawnienie odzyskiwania mienia pochodzącego z działalności przestępczej”, jako część programu operacyjnego dotyczącego kapitału ludzkiego.

Polskie organy podkreśliły, że doświadczenie zawodowe funkcjonariuszy stanowiło jedno z głównych kryteriów w procesie dopuszczania do udziału w szkoleniu specjalistycznym; nie doprecyzowano jednak, czy warunkiem dopuszczenia był pewien zakres doświadczenia czy też raczej jego brak.

2.1.5.2. Szkolenie w ramach polskiej jednostki analityki finansowej.

Większość pracowników polskiej jednostki analityki finansowej ma dyplom szkoły wyższej w zakresie ekonomii, prawa lub zarządzania. Pracownicy tej jednostki przechodzą również wewnętrzne i zewnętrzne szkolenia, uczą się za pośrednictwem nośników elektronicznych i dysponują podręcznikiem przygotowanym przez jednostkę; pozwala im to uzyskać wiedzę

specjalistyczną na poziomie, który – zgodnie z informacjami przekazanymi przez polskie organy – potwierdziła również ostatnia runda ewaluacji AML/CTF przeprowadzonej przez działający w ramach Rady Europy Komitet ds. Ewaluacji Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (MONEYVAL).

2.1.5.3. Szkolenia pracowników sądownictwa i prokuratorów

Polska Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zorganizowała ostatnio szereg seminariów i szkoleń na temat różnych aspektów przestępczości ekonomicznej i finansowej (w tym dotyczących przepisów UE) i powiązanych dziedzin.

2.1.5.4. Szkolenia w ramach Służby Celnej i administracji podatkowej

Polskie organy twierdzą, że pracownicy różnych jednostek zajmujących się przedmiotową tematyką niniejszej oceny mają wyższe wykształcenie, głównie w zakresie prawa, jednak nie uzyskano od Służby Celnej ani administracji podatkowej żadnych informacji na temat konkretnych lub specjalistycznych szkoleń dotyczących przestępczości ekonomicznej i finansowej.

2.2. Polityka karna

Zespół oceniający nie otrzymał żadnych informacji na temat szerszego, opartego na polityce podejścia do przedmiotowej tematyki: ani na temat konkretnych dokumentów dotyczących polityki, ani na temat komitetów działających na szczeblu parlamentarnym lub rządowym.

Polska Policja twierdzi, że utworzono kompleksowy plan działania w zakresie rozwoju i wdrażania spójnej i konsekwentnej polityki karnej. Dokument ten był jednak dostępny wyłącznie w języku polskim, więc zespół oceniający nie był w stanie go zweryfikować.

2.2.1. Priorytetyzacja wykrywania, zajmowania i konfiskaty mienia

Odpowiadając na pytania w kwestionariuszu, polskie organy oświadczyły, że wykrywanie, zajmowanie i konfiskata mienia nie są oddzielnym celem dochodzeń karnych, a zatem nie uzasadniają konieczności zastosowania dodatkowych zasobów.

Choć eksperci nie byli w stanie stwierdzić, czy prowadzona jest wyraźna polityka nastawiona na odzyskiwanie dochodów, przy kilku okazjach podczas wizyty potwierdzono, że odzyskiwanie mienia pochodzącego z działalności przestępczej jest jednym z nieodłącznych celów każdego dochodzenia karnego. Zgodnie z tym argumentem i w związku z tym, że wszystkie właściwe organy są upoważnione do prowadzenia dochodzeń pod nadzorem prokuratora, z wystąpień podczas dyskusji wynikało, że przedstawiciele polskich organów ścigania są przekonani o nastawieniu systemu dochodzeń karnych na odzyskiwanie dochodów.

W trakcie oceny wielokrotnie powtarzano, że polskie organy nie postrzegają dochodzeń finansowych jako osobnej części postępowania karnego. Ponadto pojęcie dochodzenia finansowego nie jest doprecyzowane w żadnym akcie prawnym, a działania dotyczące wykrywania, zajmowania i konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej są regulowane w następujących aktach ustawodawczych:

- kodeks karny (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.),
- kodeks karny skarbowy (ustawa z dnia 10 września 1999 r.),
- kodeks postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.),
- kodeks karny wykonawczy (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.).

Podczas wizyty w zarządzie CBS w Krakowie eksperci zostali jednak poinformowani przez pracowników, że dochodzenia finansowe są prowadzone i że w trakcie wizyty zarząd zajmował się 55 dochodzeniami, spośród których w 48 przypadkach zajęto mienie pochodzące z działalności przestępczej w wyniku dochodzenia finansowego prowadzonego równoległe do zwykłego dochodzenia. Ponadto ilość mienia zajętego na terenie objętym właściwością zarządu istotnie wzrosła między rokiem 2009 a pierwszą połową roku 2010.

2.3. Wnioski

2.3.1. Organy dochodzeniowo-śledcze

- Polski system organów ścigania jest dobrze rozwinięty i wiele z nich (działając pod zwierzchnictwem kilku ministerstw i prokuratury) prowadzi różnego typu dochodzenia w sprawach o przestępstwa ekonomiczne.

RESTREINT UE

- Polskie służby policyjne mają prostą jednolitą strukturę, która najwyraźniej pozwala zapobiec bezproduktywnej konkurencji między różnymi jednostkami Policji. Ważną i centralną rolę odgrywa Centralne Biuro Śledcze. Mimo to wydaje się, że biura regionalne mają wystarczającą autonomię, by obsługiwać prokuratury regionalne, które nadzorują prowadzone dochodzenia. Te biura regionalne podlegają siedzibie centralnej i w ten sposób pomagają uzyskać informacje i dane wywiadowcze z całego kraju na temat najbardziej niebezpiecznych form przestępczości, w tym przestępczości finansowej i ekonomicznej.
- Ten układ organizacyjny funkcjonuje najwyraźniej dość dobrze. Głównym problemem jest widoczna trudność w utrzymaniu wymaganego poziomu wyspecjalizowania na szczeblu centralnym i w uzyskaniu takiego poziomu na szczeblu regionalnym. Warto też odnotować brak zachęt dla osób prowadzących dochodzenia finansowe. Są obawy, że będzie to miało negatywny wpływ na jakość pracy jednostek dochodzeniowych i ilość pracy, jaką będą one w stanie wykonać.
- Organ podatkowy ma własne komórki dochodzeniowe o szerokich uprawnieniach.
- Podział zadań między siłami policji a organami podatkowymi mającymi uprawnienia policyjne jest dość niejasny i budzi wątpliwości co do wydajności i skuteczności w przypadkach nakładania się jurysdykcji organów egzekwowania prawa.
- Ponadto istnienie Centralnego Biura Antykorupcyjnego i niejawni charakter jego kompetencji i działań nie zwiększa przejrzystości całego systemu. Nie jest jasne na przykład, w jakim wymiarze dochodzenia wchodzą w zakres kompetencji biura. Wyjaśnień nie udzielono, uzasadniając to niejawnością tych informacji.
- Przedstawione dane statystyczne dotyczące konkretnych działań służb Policji wydają się nieco sprzeczne i mylące, np.:

dane w odniesieniu do art. 299 kodeksu karnego (pranie pieniędzy)

rok:	2007	2008	2009
osoby podejrzane:	426	358	336
osoby oskarżone:	477	406	414

wobec:

danych dotyczących wszystkich wydziałów ekonomicznych i jednostek CBS:

rok:	2007	2008	2009
osoby podejrzane (art. 299 k.k.)	175	192	164
osoby oskarżone (art. 299 k.k.)	191	213	200

- Ponadto statystyki te nie są zintegrowane ze statystykami sądowymi na temat aktów oskarżenia i wyroków skazujących i w związku z tym trudno jest uzyskać wymierne informacje na temat ogólnej wydajności Policji w tej dziedzinie.
- W przypadku jurysdykcji obejmującej tak duży teren jak Polska dane liczbowe wydają się porównywalnie niskie, zwłaszcza w odniesieniu do zajmowania mienia pochodzącego z działalności przestępczej. Poza tym nie udostępniono żadnych danych na temat konfiskat. Zespół ekspertów doszedł zatem do wniosku, że informacje o zarządzaniu nie są przetwarzane w odpowiedni sposób, co utrudnia dokonywanie postępów i osiągnięcie lepszych wyników.
- Wydaje się, że korzystna tendencja pojawiła się wraz z utworzeniem biura ds. odzyskiwania mienia, czyli niedawno wyznaczonego w ramach Policji Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia. Fakt ten ułatwił realizację procesu szczegółowo określonego na podstawie strategii i odpowiednio powiązanego ze zmianami zachodzącymi na szczeblu UE. Polskie biuro ds. odzyskiwania mienia wydaje się rzeczywistym motorem zwiększania krajowych zdolności do w zakresie odzyskiwania mienia. Obsługiwane przez ambitny personel biuro przyczynia się do realizacji skutecznych działań na rzecz przerywania działalności i trwałego rozbijania zorganizowanych grup przestępczych popełniających poważne przestępstwa. Inicjatywa ta zasługuje na wzmiankę jako bardzo dobre (nawet wzorowe) działanie na szczeblu krajowym. Zaleca się jednak, by nieodzowny wkład w te osiągnięcia wnosił wymiar sprawiedliwości, co pozwoli zakończyć wreszcie w pełni zintegrowany wspólny proces.
- Oprócz roli w dochodzeniach Centralne Biuro Śledcze – w zakresie swoich kompetencji – pełni rolę w wyznaczaniu i opracowywaniu strategii dotyczącej form przestępczości i udziela wsparcia zdecentralizowanym jednostkom Policji działającym na szczeblu okręgowym. Zespół oceniający wyraźnie zwrócił się o przedstawienie zarysu przyjętej strategii i planu realizacji, ale otrzymał jedynie ogólny jej opis, a zatem nie był w stanie dokonać właściwej oceny. Oczywiście budzi to głębokie zaniepokojenie, gdyż jasne i zwięzłe sformułowanie strategii w odniesieniu do przestępczości finansowej i aspektów finansowych poważnej i zorganizowanej przestępczości ma ogromne znaczenie w przeprowadzaniu skutecznych i skoordynowanych akcji.

2.3.2. *Organy prokuratorskie*

- Organy prokuratorskie utrzymują najwyraźniej ściśle hierarchiczne stosunki z organami ścigania. Ich zadaniem jest prowadzenie dochodzeń, a organy egzekwowania prawa pracują zgodnie z ich zaleceniami. Ponieważ działania w obu obszarach nie wydają się być zintegrowane ani wzajemnie dostosowane w większym zakresie, obecna struktura okazuje się raczej statyczna i perspektywy jej rozwoju są niewielkie.

- Prokuratorzy i sędziowie nie przechodzą konkretnych szkoleń w zakresie rozpatrywania złożonych spraw finansowych i na żadnym etapie kariery nie oferuje się im stałego szkolenia zawodowego. Uważa się, że ich specjalizacja jest ogólna i w takim zakresie pracują.
- Statystyki sądowe dotyczące stosowania instrumentów prawnych na szczeblu krajowym i regionalnym wydają się być bardzo podstawowe lub w ogóle ich nie ma.
- Prokuratorzy i sędziowie zajmują się przede wszystkim działalnością bieżącą i posiadają raczej skromną wiedzę na temat skomplikowanych form transgranicznej przestępczości finansowej. Urzędnicy prokuratur prowadzący dochodzenie w większości nie są świadomi wartości dodanej, jaką mogą wnieść agencje UE, takie jak Europol i Eurojust. Nawet na szczeblu krajowym urzędnicy ci raczej nie znają dokładnego sposobu korzystania z pomocy tych podmiotów do własnych celów. Wydaje się, że jest duża rozbieżność między tym, czego oczekuje się od Europolu i Eurojustu, a tym, jakie są ich zadania i obowiązki.

2.3.3. *Szkolenia*

- Rekrutacja do polskiej Policji oraz jej szkolenia są organizowane centralnie i mają charakter ogólny. Nie opracowano żadnych ścieżek ani strategii szkoleniowych, które dotyczyłyby specjalistycznych zadań, takich jak dochodzenia finansowe. Organizuje się konkretne doraźne kursy przeznaczone dla wybranych funkcjonariuszy; jednak ustrukturyzowanie jest niewielkie, a w szczególności brak jest długo- i krótkoterminowych programów szkoleniowych. Ogólny poziom wyspecjalizowania w prowadzeniu dochodzeń finansowych wydaje się raczej niski.
- Ponadto zespół oceniający został poinformowany, że dosyć duża liczba wyspecjalizowanych funkcjonariuszy opuszcza służbę, co jeszcze bardziej zmniejsza zdolność instytucji do gromadzenia wiedzy specjalistycznej.
- Ostatnio w polskiej Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury zorganizowano seminaria dotyczące przestępczości finansowej i ekonomicznej przeznaczone dla prokuratorów i sędziów. Ze zgromadzonych informacji wynika jednak, że prokuratorzy muszą sami ubiegać się o uczestnictwo w szkoleniach zewnętrznych.

2.3.4. *Polityka karna*

- Policja twierdzi, że utworzono kompleksowy, rzetelny plan działania w zakresie rozwoju i wdrażania spójnej i konsekwentnej polityki karnej. Biura regionalne dostarczają danych wywiadowczych, aby lepiej określić plan działania, należyście wyznaczyć priorytety i uwzględnić nowe tendencje w przestępczości. To, według uzyskanych informacji, umożliwia im zwięzłe określenie dążeń i celów oraz stosownych wskaźników wydajności. Mimo że zespół ekspertów zwrócił się z prośbą o przedstawienie zarysu tego planu działania w języku angielskim, nie przekazano żadnych merytorycznych informacji pozwalających należyście ocenić jego treść.
- Odzyskiwanie mienia pochodzącego z działalności przestępczej jest jedynym obszarem, w którym uzyskano konkretne rezultaty i w którym wdraża się zwięzłą i dobrze przemyślaną strategię. Dobre wyniki osiągnięte przez Wydział ds. Odzyskiwania Mienia dowodzą, że podejście ukierunkowane na realizację strategii może sprawdzić się w istniejącej strukturze organów ścigania w Polsce.
- Porozumienie podpisane przez Ministra Finansów, Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w dniu 15 września 2009 r. w celu wykonania przepisów deklaracji o współpracy w odniesieniu do biura ds. odzyskiwania mienia nie obejmuje Biura Antykorupcyjnego. Jest to niekorzystne, gdyż udział tego Biura mógłby przyczynić się do poprawy ogólnych wyników dochodzeń w sprawie korupcji.

3. PROWADZENIE DOCHODZEŃ I ŚCIGANIE

3.1. Dostępne informacje i bazy danych

3.1.1. Bazy danych i rejestry

3.1.1.1. Dostęp policji i Biura ds. Odzyskiwania Mienia do krajowych baz danych i rejestrów

Policja i krajowe Biuro ds. Odzyskiwania Mienia mogą mieć dostęp do krajowych baz danych bezpośrednio lub pośrednio.

Dostęp bezpośredni

Funkcjonariusze policji i uprawnieni pracownicy cywilni mogą uzyskać bezpośredni dostęp do baz danych za pośrednictwem Policijnej Sieci Transmisji Danych. Za pośrednictwem tej sieci można uzyskać dostęp do następujących rejestrów:

- Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (KSIP) zawierającego informacje na temat:
 - przestępstwach (np. kwalifikację prawną, opis przestępstwa, informacje o podejrzanych itd.)
 - osobach (ściganych / zaginionych, podejrzanych, nieletnich)
 - zdarzeń (np. zdarzeń związanych z przestępstwem, przestępstw drogowych)
 - przedmiotów (pojazdów, dokumentów, przedmiotów mających związek z przestępstwem, zaginionej broni)
 - podmiotów (przedsiębiorstw, instytucji, stowarzyszeń, w przypadku gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że mogły być one wykorzystane do popełnienia przestępstwa)
- Krajowego Rejestru Sądowego (KRS),
- Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL)
- Krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON),
- Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPiK).

Dostęp pośredni

Dostęp pośredni jest możliwy po złożeniu wniosku bezpośrednio do administratorów baz danych zawierających informacje na temat danego mienia, np. następujących baz danych (niektóre z nich są opisane bardziej szczegółowo w niniejszym rozdziale sprawozdania):

- ewidencji gruntów i budynków,
- ksiąg wieczystych,
- rejestru działalności gospodarczej,
- rejestru wspólnot mieszkaniowych,

RESTREINT UE

- ewidencji producentów, gospodarstw rolnych i wniosków o płatności,
- rejestru zwierząt gospodarskich oznakowanych,
- rejestru koni,
- rejestrów statków (łodzi, jachtów i okrętów),
- rejestrów statków żeglugi śródlądowej,
- rejestru łodzi rybackich,
- rejestru cywilnych statków powietrznych,
- rejestru przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych,
- rejestru zastawów,
- Centralnego Rejestru Zastawów Skarbowych,
- rejestru nieruchomości, akcji i udziałów nabytych lub objętych przez cudzoziemców,
- Krajowego Rejestru Leśnego Materiału Podstawowego,
- rejestru zabytków.

Ponadto, na podstawie uzasadnionego pisemnego wniosku złożonego przez ministra spraw wewnętrznych lub osoby upoważnione przez niego, możliwy jest dostęp do danych w rejestrach prowadzonych przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (polską jednostkę wywiadu finansowego), wyłącznie jednak w przypadkach podejrzanych transakcji. Takie zezwolenie jest udzielane np. szefowi Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego (WOM BK KGP).

3.1.1.2. Rejestr rachunków bankowych

Polska nie ma żadnego scentralizowanego rejestru rachunków bankowych. Uzyskanie informacji dotyczących konkretnego rachunku bankowego przez organy śledcze musi przebiegać zgodnie z przepisami określonymi w polskiej ustawie bankowej.

3.1.1.3. Nowa księga wieczysta

Nowa księga wieczysta zawiera następujące dane:

- oznaczenie nieruchomości,
- oznaczenie właścicieli nieruchomości.

Księga jest dostępna dla każdego, kto posiada numer referencyjny nieruchomości.
Informacje z nowej księgi wieczystej są udzielane na pisemny wniosek.

3.1.1.4. Krajowy Rejestr Sądowy (KRS)

Na te baze danych składają się trzy odrębne rejestry:

- rejestr przedsiębiorców,
- rejestr stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej,
- rejestr upadłości (dotyczący dłużników niewypłacalnych).

Rejestracji podlegają następujące informacje:

- utworzenie nowego podmiotu,
- zmiany i modyfikacje istotnych szczegółów dotyczących danego podmiotu, w szczególności kapitału i partnerów (udziałowców), osób upoważnionych do reprezentowania podmiotu oraz członków jego organów, sprawozdania finansowego podmiotu.

Krajowy Rejestr Sądowy może również zawierać inne informacje dotyczące przedsiębiorcy:

- informacje o zaległościach podatkowych i celnych,
- informacje o zaległościach wobec ZUS,
- informacje o wierzycielach i wysokościach niespłaconych wierzytelności.

Krajowy Rejestr Sądowy jest dostępny publicznie i każdy może uzyskać dostęp do zawartych w nim akt z informacjami rejestracyjnymi podmiotów (we właściwym sądzie okręgowym).

3.1.1.5. Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej (REGON)

Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej dostarcza informacji na temat podmiotów gospodarczych działających w Polsce.

Dane z rejestru REGON są dostępne publicznie, a informacje – udzielane na pisemny wniosek.

3.1.1.6. Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców (CEPiK)

Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców zawiera następujące dane:

- dane umożliwiające identyfikację pojazdu,
- numery dowodu rejestracyjnego,
- dane dotyczące właścicieli pojazdu.

Wszystkie podmioty mające do czynienia ze ściganiem i kwestiami podatkowymi mają dostęp do informacji i danych zawartych w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców w ramach wykonywania czynności służbowych.

Zespół poinformowano, że inne podmioty, takie jak firmy ubezpieczeniowe, banki, biura notarialne i Zakład Ubezpieczeń Społecznych również korzystają z tej bazy danych.

Dane z Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców są udostępniane na wniosek.

3.1.2. Współpraca na szczeblu krajowym

3.1.2.1. Identyfikacja rachunków bankowych

Udzielanie informacji bankowych organom ścigania i organom fiskalnym jest uregulowane w polskiej ustawie bankowej, na mocy której do banku można przesłać wniosek o zidentyfikowanie nieznanego rachunku bankowego należących do określonej osoby lub o zidentyfikowanie nieznanego właściciela określonego rachunku bankowego.

Ustawa bankowa zezwala również na zidentyfikowanie transakcji wychodzących i przychodzących przeprowadzanych na określonym rachunku bankowym w określonym czasie w przeszłości.

Monitorowanie rachunków bankowych jest możliwe wyłącznie w trakcie dochodzenia karnego i nie jest możliwe po jego zakończeniu; dlatego też transakcje wychodzące i przychodzące przeprowadzane na określonym rachunku bankowym można prześledzić tylko w trakcie dochodzenia.

W odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu polskie organy doniosły o jednym przypadku, w którym złożony został wniosek, a bank regularnie przekazywał informacje organom prowadzącym dochodzenie. Nie podano jednak żadnych dalszych szczegółów procedury.

RESTREINT UE

W trakcie postępowania przeprowadzanego w sprawach dotyczących przestępstw i wykroczeń skarbowych jednostki podległe ministrowi finansów (kontrola skarbową, służby celne, administracja podatkowa) mogą się również zwrócić do banku o przekazanie szczegółowych informacji dotyczących osoby podejrzanej, w tym informacji na temat:

- rachunków bankowych lub oszczędnościowych tej osoby, numerów rachunków, obrotu i salda;
- rachunków gotówkowych lub rachunków maklerskich tej osoby, numerów rachunków, obrotu i salda;
- umów o pożyczkę lub umów kredytowych, a także umów depozytowych;
- udziałów lub obligacji Skarbu Państwa zakupionych za pośrednictwem banków, a także handlu tymi walorami;
- obrotu kwitami depozytowymi wystawionymi przez bank lub innymi walorami.

Odnosi się to również do innych instytucji finansowych, np. głównych domów maklerskich i spółdzielczych instytucji oszczędnościowych i kredytowych.

Ponadto, na pisemny wniosek ze strony właściwego organu, zarządzający funduszami mają obowiązek na własny koszt przygotować i przedstawić informacje na temat zawieszonych jednostek uczestnictwa.

3.1.2.2. Ramy prawne

Przepisy prawne dotyczące wskazywania rachunków bankowych i ich właścicieli oraz ujawniania informacji organom ścigania są zawarte w artykułach: 105¹⁵, 106¹⁶, 106a¹⁷, 106 b¹⁸ i 106c¹⁹ polskiej ustawy o prawie bankowym.

¹⁵

Artykuł 105 ustawy o prawie bankowym ma brzmienie:

„1. Bank ma obowiązek udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową wyłącznie:

(...)

2) na żądanie:

(...)

b) sądu lub prokuratora w związku z toczącym się postępowaniem o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe:

— przeciwko osobie fizycznej będącej stroną umowy zawartej z bankiem, w zakresie informacji dotyczących tej osoby fizycznej,

— popełnione w związku z działaniem osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, w zakresie informacji dotyczących tej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej;

c) sądu lub prokuratora w związku z wykonaniem wniosku o udzielenie pomocy prawnej, pochodzącego z państwa obcego, które na mocy ratyfikowanej umowy międzynarodowej wiążącej Rzeczpospolitą Polską ma prawo występować o udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową,

d) sądu w związku z prowadzonym postępowaniem spadkowym lub o podział majątku między małżonkami albo prowadzoną przeciwko osobie będącej stroną umowy sprawą o alimenty lub o rentę o charakterze alimentacyjnym,

e) Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej w związku z toczącą się:

— sprawą karną lub karną skarbową przeciwko osobie fizycznej będącej stroną umowy zawartej z bankiem,

— sprawą karną lub karną skarbową o przestępstwo popełnione w zakresie działalności osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, która jest posiadaczem rachunku,

(...)

l) Policji, jeżeli jest to konieczne dla skutecznego zapobieżenia przestępstwom, ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów, na zasadach i w trybie określonych w art. 20 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,

(...)

2. Zakres i zasady udzielania informacji przez banki organom podatkowym, Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej, organom kontroli skarbowej oraz powiernikowi i jego zastępcy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. Nr 140, poz. 940, z 1998 r. Nr 107, poz. 669, z 2000 r. Nr 6, poz. 70, Nr 60, poz. 702, z 2001 r. Nr 15, poz. 148 i Nr 39, poz. 459 oraz z 2002 r. Nr 126, poz. 1070), regulują odrębne ustawy.

(...)

5. Bank ponosi odpowiedzialność za szkody wynikające z ujawnienia tajemnicy bankowej i wykorzystania jej niezgodnie z przeznaczeniem.

6. Bank nie ponosi odpowiedzialności za szkodę wynikającą z ujawnienia tajemnicy bankowej przez osoby i instytucje upoważnione przez ustawę do żądania od banków udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową”.

16 **Artykuł 106 ustawy o prawie bankowym** ma brzmienie:

„1. Bank jest obowiązany przeciwdziałać wykorzystywaniu swojej działalności dla celów mających związek z przestępstwem, o którym mowa w art. 165a lub art. 299 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem karnym”.

2. Tryb postępowania banku w razie zaistnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1, określa odrębna ustawa. (...)”.

17 **Artykuł 106a ustawy o prawie bankowym** ma brzmienie:

„1. W razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia, że działalność banku jest wykorzystywana w celu ukrycia działań przestępczych lub dla celów mających związek z przestępstwem skarbowym lub innym przestępstwem niż przestępstwo, o którym mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego — bank zawiadamia o tym prokuratora.

2. Prokurator, który otrzymał zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, może żądać uzupełnienia informacji, także w toku czynności podejmowanych na podstawie art. 307 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego”.

18 **Artykuł 106b ustawy o prawie bankowym** ma brzmienie:

“1. Poza przypadkami określonymi w art. 105 i art. 106a, prokurator prowadzący postępowanie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe może żądać od banku, osób zatrudnionych w banku oraz osób, za pośrednictwem których bank wykonuje czynności bankowe, udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową jedynie na podstawie postanowienia wydanego na jego wniosek przez właściwy miejscowo sąd okręgowy.

(...)

3. Po rozpatrzeniu wniosku sąd, w drodze postanowienia, wyraża zgodę na udostępnienie informacji, określając ich rodzaj i zakres, osobę lub jednostkę organizacyjną, których dotyczą, oraz podmiot zobowiązany do ich udostępnienia, albo odmawia zgody na udostępnienie informacji.

4. Na postanowienie sądu, o którym mowa w ust. 3, przysługuje zażalenie prokuratorowi wnioskującemu o wydanie postanowienia.

5. Uprawniony przez sąd prokurator pisemnie informuje podmiot zobowiązany do udostępnienia informacji o treści postanowienia sądu, osobie lub jednostce, której mają dotyczyć informacje, rodzaju i zakresie tych informacji”.

Organy egzekwowania prawa mogą zatem na żądanie na podstawie wspomnianej ustawy uzyskać od banku informacje, których potrzebują do przeprowadzenia dochodzenia.

W odniesieniu do kompetencji organów działających pod egidą Ministerstwa Finansów właściwymi podstawami prawnymi uzyskania informacji na temat rachunków bankowych są:

- kontrola skarbową: ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej²⁰,
- służba celna: ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej²¹,
- administracja podatkowa: ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa²².

3.1.2.3. *Odnosne rodzaje przestępstw*

Przepisy polskie ustawy o prawie bankowym wspomniane powyżej mają zastosowanie do wszelkiego rodzaju przestępstw. Jednak w przypadku podmiotów podlegających Ministerstwu Finansów przepisy te stosuje się wyłącznie do przestępstw i wykroczeń skarbowych.

3.1.2.4. *Okres obowiązywania środka zastosowanego w odniesieniu do rachunku bankowego*

Maksymalny okres, w którym wolno stosować środek w odniesieniu do rachunku bankowego, kończy się z dniem, w którym sąd wyda orzeczenie w danej sprawie.

3.1.2.5. *Właściwe organy*

Organami, które są właściwe, by wystąpić o zastosowanie środka, są organy wymienione w art. 105 i kolejnych ustawy o prawie bankowym. Zasadniczo oznacza to prokuraturę. W przypadkach innych niż przypadki wspomniane w art. 105 i art. 106a ustawy o prawie bankowym, aby uzyskać żadaną informację, prokurator musi dysponować nakazem sądowym.

¹⁹ **Artykuł 106c ustawy o prawie bankowym** ma brzmienie:
„Prokurator prowadzący postępowanie, w przypadkach określonych w art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. b) i c), może — na podstawie postanowienia wydanego na jego wniosek przez właściwy miejscowo sąd okręgowy — żądać udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową od podmiotów, którym bank ujawnił informacje stanowiące tajemnicę bankową. Przepisy art. 106b ust. 2—5 stosuje się odpowiednio”.

²⁰ Polski Dziennik Ustaw Nr 100, poz. 442 z późn. zm.;

²¹ Polski Dziennik Ustaw Nr 168, poz. 1323 z późn. zm.;

²² Polski Dziennik Ustaw z 2005 r., Nr 8, poz. 60 z późn. zm.;

3.1.2.6. Informowanie osób objętych środkiem

Osoby objęte środkiem mają prawo otrzymać informacje na ten temat i mogą przejrzeć materiały wykorzystane w ramach postępowania, po jego zakończeniu, zgodnie z przepisami określonymi w art. 321 Kodeksu postępowania karnego²³.

3.1.3. Współpraca na szczeblu europejskim

3.1.3.1. Ramy prawne

Polska ratyfikowała Protokół do Konwencji o pomocy w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi UE²⁴. Przepisem prawnym, przyjętym by wprowadzić ten protokół w życie, jest art. 105 ust. 2 lit. b) polskiej ustawy o prawie bankowym²⁵, zgodnie z którym banki są obowiązane udzielać informacji objętych tajemnicą bankową na żądanie sądu lub prokuratora w związku z toczącym się postępowaniem o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

3.1.3.2. Informowanie policji

Informacji dotyczących rachunków bankowych i ich posiadaczy nie można przekazać organom ścigania w innym państwie członkowskim w ramach „współpracy policyjnej”, nawet na podstawie decyzji ramowej 2006/960/WSiSW czy 2007/845/WSiSW, ponieważ informacje te są chronione tajemnicą bankową. Istnieją jednak wyjątki:

Jeśli wniosek odnosi się do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, Wydział ds. Odzyskiwania Mienia może przesłać wniosek o udzielenie informacji do polskiej jednostki wywiadu finansowego (FIU) zgodnie z art. 33 Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Jeśli osoby lub przedsiębiorstwa, których dotyczy wniosek, figuruje w rejestrze podejrzanych transakcji, FIU może przekazać informacje szefowi policyjnego Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia.

²³ Artykuł 321 KPK ma brzmienie: „§ 1. Jeśli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie końcowego zaznajomienia, pouczając ich o prawie uprzedniego przejrzania akt w terminie odpowiednim do wagi lub zawartości sprawy, określonym przez organ procesowy (...)”.

²⁴ Dz.U. 326 z 21.11.2001, s. 1–8, Akt Rady z dnia 16 października 2001 r. przyjmujący, zgodnie z art. 34 Traktatu ustanawiającego Unię Europejską, Protokół do Konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach karnych między państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

²⁵ Por. przypis 16.

3.1.3.3. *Wnioski o udzielenie informacji przesyłane za pośrednictwem Biura ds. Odzyskiwania Mienia*

Wniosek o udzielenie informacji wydany przez organ ścigania w innym państwie członkowskim jest kierowany do Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia w Biurze Kryminalnym pełniącym funkcję polskiego biura ds. odzyskiwania mienia. Po zarejestrowaniu wniosku funkcjonariusz Biura ds. Odzyskiwania Mienia przeprowadzi kwerendę w bezpośrednio dostępnych bazach danych i w razie potrzeby zwróci się o udzielenie informacji do punktów kontaktowych w Ministerstwie Finansów i w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz do innych instytucji zewnętrznych. Następnie na podstawie przetworzonych danych wywiadowczych formułowana jest odpowiedź, która zostaje przesłana państwu członkowskiemu występującemu z wnioskiem.

3.1.3.4. *Właściwe organy*

Gdy Polska jest państwem występującym z wnioskiem

Wniosek o wzajemną pomoc prawną jest wystawiany przez prokuraturę okręgową lub przez prokuraturę apelacyjną. Wystawiają one wniosek w ramach prowadzonego przez siebie dochodzenia lub na wniosek jednostki podległej – prokuratury rejonowej, która nie ma uprawnień do wystawiania lub wysyłania wniosku o wzajemną pomoc prawną za granicę. Zamiast samodzielnie wysłać wniosek o taką pomoc, mogą też podjąć decyzję o przedłożeniu go najpierw Prokuraturze Generalnej, która z kolei przekaze go organowi wykonującemu. W stosunkach z państwami członkowskimi UE wniosek jest jednak zazwyczaj wystawiany i przesyłany bezpośrednio do wykonującego organu sądowego.

Gdy Polska jest państwem, do którego wniosek jest kierowany

Zazwyczaj wszelkie przychodzące wnioski są przedkładane prokuraturze okręgowej, która jest właściwa miejscowo do wykonania wniosku i która dysponuje odpowiednim personelem, w skład którego wchodzi prokuratorzy specjalizujący się w sprawach związanych z wzajemną pomocą prawną. Wnioski te mogą być jednak również przesyłane do Prokuratury Generalnej, gdzie są rozpatrywane przez Departament Współpracy Międzynarodowej, a następnie przekazywane jednostkom okręgowym w celu wykonania.

Wyjątkowo, niektóre wnioski mogą być przekazane prokuraturze rejonowej, która wykonuje je zgodnie ze wskazówkami prokuratury okręgowej i pod jej nadzorem. W praktyce zdarza się również,

że udział w wykonywaniu najbardziej złożonych i szczególnie ważnych wniosków biorą prokuratury apelacyjne, zwłaszcza jeśli jednocześnie same prowadzą własne dochodzenie dotyczące pokrewnego przestępstwa. Niektórymi elementami wniosków (zwłaszcza tymi odnoszącymi się do aspektów „technicznych”, np. przeszukania lokalu czy ustalenia miejsca pobytu świadków) może się również zajmować policja działająca pod nadzorem prokuratora.

3.1.3.5. *Napotkane problemy*

W odpowiedziach na pytania zawarte w kwestionariuszu polskie organy wskazały pewne napotymane problemy. W dziedzinie wzajemnej pomocy prawnej powtarzają się problemy z wykonywaniem wniosków polskich organów przez ich zagraniczne odpowiedniki; problemy te można podsumować następująco:

Trudności zauważone w przypadku, gdy Polska była państwem występującym z wnioskiem

- długie okresy oczekiwania na wykonanie wniosku (wg podanych informacji w niektórych przypadkach przekraczały one 5 lat);
- problemy z wykonaniem wniosków dotyczących tajemnicy bankowej oraz dokumentów bankowych i korporacyjnych (odmowy, pociągające za sobą nieproporcjonalny nakład pracy związany z poszukiwaniem dodatkowych informacji);
- problemy z odzyskaniem mienia pochodzącego z przestępstwa;
- jakość tłumaczenia wniosków o wzajemną pomoc prawną i dokumentów potwierdzających;
- brak wzajemnego zrozumienia co się tyczy krajowych pojęć i instytucji prawnych oraz brak elastyczności koniecznej do przezwyciężenia takich trudności;
- zbyt krótkie terminy (np. kilka dni) na wykonanie wniosków, które wymagają przeprowadzenia bardzo wielu czynności;
- trudności z utrzymaniem komunikacji z organami wykonującymi (niedostępność urzędników odpowiedzialnych, bariera językowa);
- problemy z uzyskaniem kopii akt sprawy;
- problemy z przesłuchiwaniami podejrzanych (niektóre państwa wcale nie świadczą takiej pomocy, w żadnych okolicznościach).

Trudności zauważone w przypadku, gdy Polska była państwem, do którego wniosek jest kierowany

W odniesieniu do wykonywania wniosków przez Polskę polskie organy zgłosiły następujące problemy:

- problemy z komunikacją (bariera językowa);
- wnioski, które są sprzeczne z polskim ustawodawstwem krajowym (np. wnioski o informacje na temat uprzedniej karalności świadków, wnioski o przeprowadzenie wideokonferencji dotyczących podejrzanych).

Trudności zauważone w ramach współpracy przez Biuro ds. Odzyskiwania Mienia

Polskie organy stwierdziły, że bezpieczna sieć elektroniczna służąca do wymiany informacji, do której Biuro ds. Odzyskiwania Mienia miałoby bezpośredni dostęp, ułatwiłaby szybką komunikację z tego rodzaju biurami w pozostałych państwach członkowskich UE, a także zapewniłaby kanał do przekazywania wniosków niejawnych. Polskie organy zdecydowanie opowiedziałyby się za rozważeniem możliwości wykorzystania w tym celu sieci SIENA.

3.2. Dochodzenia finansowe i wykorzystywanie finansowych danych wywiadowczych

3.2.1. Ramy prawne

Polska nie dysponuje żadnymi specjalnymi przepisami prawnymi regulującymi kwestię dochodzeń finansowych. Jak już wyjaśniono w odniesieniu do polityki karnej, odzyskiwanie mienia w szerokim tego słowa znaczeniu jest przeprowadzane w kontekście zwykłych dochodzeń karnych, a zatem podlega instrumentom prawnym określonym w Kodeksie karnym, Kodeksie postępowania karnego oraz w innych aktach ustawodawczych regulujących zajmowanie, zamrażanie i konfiskatę mienia.

3.2.2. Specjalne uprawnienia i narzędzia prawne do celów prowadzenia dochodzeń dotyczących finansowych aspektów działań przestępczych

Jako że termin „dochodzenie finansowe” nie jest konkretnym pojęciem w polskiej praktyce ścigania, a odzyskiwanie mienia odbywa się – jak wielokrotnie podkreślano w trakcie całej wizyty – w ramach zwykłych

dochodzeń karnych, polska policja nie prowadzi statystyk na temat skuteczności dochodzeń finansowych. Polska dysponuje jednak statystykami dotyczącymi wartości mienia pochodzącego z przestępstwa skonfiskowanego w sprawach, wraz z informacjami o konkretnym rodzaju przestępstwa.

3.2.2.1. Współpraca między departamentami

Zarówno policja, jak i organy celne mają prawo prowadzić dochodzenia (karne) w sprawie przestępstw dotyczących kwestii celnych. Organy celne mają również prawo ścigania w takich przypadkach. O każdej sprawie (karnej) organy celne muszą powiadomić prokuraturę, która może wtedy podjąć decyzję, czy przejąć sprawę od organów celnych. W praktyce prokuratura (i policja) przejmuje wyłącznie poważniejsze przypadki. Na szczeblu operacyjnym, między właściwymi służbami (policją/organami celnymi) organizowane są doraźne posiedzenia, które mają umożliwić podjęcie decyzji co do tego, która służba powinna być odpowiedzialna za przeprowadzenie dochodzenia. Po przejęciu sprawy przez policję prokuratura wciąż może zwrócić się do organów celnych o przeprowadzenie w danej sprawie konkretnych działań dochodzeniowych. Choć taka metoda może się sprawdzać, brak jest wyraźnej granicy między sprawami, którymi zajmują się służby celne, a sprawami, w odniesieniu do których dochodzenie musi poprowadzić policja (pod nadzorem prokuratora).

3.2.2.2. Jednostka wywiadu finansowego

Specjalne uprawnienia i narzędzia prawne, którymi dysponuje polska jednostka wywiadu finansowego w przypadku prowadzenia dochodzenia w sprawie finansowych aspektów działań przestępczych, zostały już opisane w pkt 2.1.1.2.

3.2.3. Wykorzystanie dochodzeń finansowych dotyczących konkretnych przestępstw i ich efektywność

Choć w odpowiedziach na pytania zawarte w kwestionariuszu podkreślano, że w ramach polskiego systemu ścigania nie prowadzi się odrębnych dochodzeń finansowych, informacje uzyskane podczas indywidualnych wizyt dowodzą, że sytuacja nie jest tak oczywista.

Z licznych analiz przypadków przedstawionych przez różnych przedstawicieli polskich organów ścigania wynika, że odnajdowanie, zajmowanie i konfiskata mienia są jednym z najistotniejszych elementów przyczyniających się do ogólnego powodzenia dochodzeń prowadzonych w związku z przestępczością zorganizowaną.

Eksperci przeprowadzający ocenę nie byli jednak w stanie ocenić efektywności całego procesu, głównie ze względu na niedostępność statystyk.

3.2.4. Kontynuowanie dochodzenia dotyczącego finansowych aspektów przestępstwa po zamknięciu sprawy

W odpowiedziach na pytania zawarte w kwestionariuszu polskie organy stwierdziły, że kontynuowanie dochodzenia dotyczącego finansowych aspektów przestępstwa po zamknięciu właściwego dochodzenia karnego lub po skazaniu danej osoby jest możliwe wyłącznie wówczas, jeśli będzie ono częścią innego/odrębnego dochodzenia (prowadzonego na podstawie materiału wyłączonego z pierwszego dochodzenia), dotyczącego np. prania pieniędzy.

3.2.5. Udział prywatnych ekspertów w dochodzeniach

Zgodnie z przepisami określonymi w art. 193, 194, 195, 205 i 206 polskiego Kodeksu postępowania karnego, prowadzący dochodzenie może zasięgnąć opinii eksperta lub powołać specjalistę dysponującego odpowiednią wiedzą fachową do udziału w części dochodzenia.

3.2.6. Finansowe dane wywiadowcze

3.2.6.1. Dochodzenia finansowe w trakcie czynności operacyjno-rozpoznawczych

Polska policja gromadzi dane wywiadowcze o osobach i przedsiębiorcach objętych sprawą, a także o mieniu związanym z przestępstwem, zarówno w trakcie czynności wstępnych, jak w trakcie czynności operacyjno-rozpoznawczych. Nie wyjaśniono jednak szczegółowo, w jakim zakresie polskie organy dochodzeniowe mogą gromadzić takie dane, jakie są ich metody pracy i czy dane takie są następnie dopuszczalne jako materiał dowodowy w sądzie.

3.2.6.2. *Finansowe dane wywiadowcze jako punkt wyjścia dla dochodzeń karnych i finansowych*

Polskie organy potwierdziły, że finansowe dane wywiadowcze są używane jako punkt wyjścia dla dochodzeń karnych i finansowych. Na podstawie przepisów art. 31–33²⁶ **Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu** polska jednostka wywiadu finansowego (GIIF) przekazuje agencjom ścigania informacje, które mogłyby zostać wykorzystane do wszczęcia dochodzeń karnych.

²⁶

Artykuł 31 ma brzmienie:

„1. Jeżeli podejrzenie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, wynika z posiadanych przez Generalnego Inspektora informacji, ich przetworzenia lub analizy, Generalny Inspektor zawiadamia prokuratora o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz jednocześnie przekazuje mu materiały uzasadniające takie podejrzenie.”

Artykuł 32 ma brzmienie:

„1. Informacje zgromadzone w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy są udostępniane przez Generalnego Inspektora sądom i prokuratorom na potrzeby postępowania karnego, na ich pisemny wniosek.

2. W celu sprawdzenia danych zawartych w zawiadomieniu o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, prokurator może żądać od Generalnego Inspektora udostępnienia informacji chronionych prawem, w tym objętych tajemnicą bankową lub ubezpieczeniową, także w postępowaniu sprawdzającym prowadzonym na podstawie art. 307 Kodeksu postępowania karnego.

3. Jeżeli Generalny Inspektor nie dysponuje informacjami wystarczającymi do wydania przez prokuratora postanowienia w przedmiocie wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, żądanie, o którym mowa w st. 2, można kierować do instytucji obowiązanej.”

Artykuł 33 ma brzmienie:

„1. Generalny Inspektor przekazuje, z zastrzeżeniem ust. 1a, posiadane informacje, na pisemny i uzasadniony wniosek:

- 1) ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub osób przez niego upoważnionych;
- 2) Szefów: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub osób przez nich upoważnionych – w zakresie ich kompetencji ustawowych.

1a. Informacje, o których mowa w art. 8 ust. 1, Generalny Inspektor przekazuje ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz Szefom: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego, na pisemny i uzasadniony wniosek, złożony za zgodą Prokuratora Generalnego. (...)

3. W przypadkach określonych w ust. 1 i 2 Generalny Inspektor może przekazywać informacje o transakcjach objętych przepisami ustawy, również z własnej inicjatywy.”

3.2.6.3. Współpraca z innymi organami w trakcie czynności operacyjno-rozpoznawczych i gromadzenie finansowych danych wywiadowczych od tych organów

Polskie organy potwierdziły, że w trakcie czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzona jest współpraca z innymi organami i że gromadzone są finansowe dane wywiadowcze przekazywane przez te organy. Nie sprecyzowano jednak, w jaki sposób przebiega taka współpraca.

3.3. Współpraca z Europolem i Eurojustem

3.3.1. Współpraca z Europolem

3.3.1.1. Doświadczenia z przeszłości

W odpowiedziach na pytania zawarte w kwestionariuszu polskie organy odnotowały, że współpraca z Europolem prowadzona była zwłaszcza w ramach następujących działań:

- korzystanie z plików roboczych do celów analizy (AWF);
- uczestnictwo w międzynarodowych działaniach i operacjach z udziałem Europolu dotyczących przestępstw związanych z akcyzą, np. we wspólnej operacji policyjno-celnej „Mateusz”;
- uczestnictwo w inicjatywach niemających charakteru operacyjnego koordynowanych przez Europol;
- korzystanie z systemu informacyjnego Europolu;
- wymiana kryminalnych danych wywiadowczych, w ramach zakresu uprawnień Europolu, z Europolem i organami ścigania w innych państwach członkowskich UE za pośrednictwem polskiej krajowej jednostki Europolu (ENU) i polskich oficerów łącznikowych.

Europol był wykorzystywany przez polskie Biuro ds. Odzyskiwania Mienia (ARO) jako kanał łączności do przekazywania wniosków o identyfikację mienia w sytuacji, gdy państwo członkowskie, do którego wniosek był kierowany, nie wyznaczyło własnego ARO lub gdy treść wniosku (lub odpowiedź nań) miała charakter niejawnny.

Policja podejmuje obecnie działania, które mają umożliwić polskiemu ARO dostęp do elektronicznej sieci wymiany informacji Europolu z bezpośrednim dostępem do baz danych Europolu i do platform eksperckich tego urzędu. Następnym krokiem będzie zapewnienie ARO dostępu do krajowego komponentu sieci SIENA. Nad skoordynowaniem tych działań czuwa polska jednostka krajowa Europolu.

RESTREINT UE

Oczekiwania względem Europolu w odniesieniu do wspierania dochodzeń finansowych

W swoich oczekiwaniach względem Europolu polskie organy podkreśliły m.in. następujące kwestie:

- promowanie korzystania ze strony Komisji Dochodzeniowej ds. Kryzysu Finansowego zawierającej informacje o dobrych praktykach i procedurach w zakresie odzyskiwania mienia w państwach członkowskich UE oraz metodach stosowanych w ramach tych działań;
- dalsze promowanie dobrych praktyk i wiedzy w zakresie odzyskiwania mienia w państwach członkowskich UE, a także promowanie potencjału Europolu do świadczenia wsparcia w tym zakresie np. w ramach prowadzonej przez Europol sieci zarządzania wiedzą.

3.3.2. *Współpraca z Eurojustem*

3.3.2.1. *Ogólna współpraca z Eurojustem*

Wizytowane polskie organy wyjaśniły, że nie mają doświadczeń związanych ze wspieraniem przez Eurojust dochodzeń finansowych; tych doświadczeń brak nawet w kontekście wspólnych zespołów śledczych.

Ten brak doświadczeń rodzi wątpliwości dotyczące ogólnej świadomości faktu, że Eurojust mógłby udzielać polskim organom ścigania wsparcia w ich współpracy z partnerami w UE.

3.3.2.2. *Oczekiwania względem Eurojustu w odniesieniu do wspierania dochodzeń finansowych*

Polskie organy stwierdziły, że aktywna rola Eurojustu w dochodzeniach finansowych mogłaby przynieść dodatkowe korzyści, zwłaszcza jeśli chodzi o informacje operacyjne (raporty). Padła propozycja, że te raporty, zawierające informacje, które mogłyby się okazać użyteczne dla toczących się dochodzeń, Eurojust powinien niezwłocznie przekazywać danym państwom członkowskim. Padła również sugestia, że tzw. raporty strategiczne, odnoszące się do tendencji w przestępczości, problemów systemowych w dziedzinie wzajemnej pomocy prawnej lub funkcjonowania niektórych instytucji (np. wspólnych zespołów śledczych) mogłyby być okresowo – raz w roku lub raz w kwartale – rozpowszechniane.

3.4. Wnioski

3.4.1. *Dochodzenie finansowe i wykorzystywanie finansowych danych wywiadowczych*

- Choć należy przyznać, że polska policja ma dostęp do wielu baz danych, to w szczególności Biuro ds. Odzyskiwania Mienia mogłoby – w prowadzonych przez siebie pracach analitycznych – zyskać na dostępie do informacji, które są nieodzowne dla jego działania, dzięki znalezieniu potrzebnych danych lub stwierdzeniu ich braku; jednocześnie dostęp do tego rodzaju informacji należy umożliwić funkcjonariuszom policji prowadzącym dochodzenie wstępne. Taki dostęp obejmowałby dostęp do informacji o zasobach finansowych, a także bezpośredni dostęp do rejestru gruntów i ksiąg wieczystych.
- Sprawa związana z aferą paliwową, wniesiona do Sądu Okręgowego w Krakowie, wielokrotnie pokazała, jak istotne jest, by agencje ścigania dysponowały nieograniczonym dostępem do wielu baz danych, które są konieczne, by ustalić mienie osoby podejrzanej.
- Polska nie ma żadnej działającej bazy danych z finansowymi danymi wywiadowczymi zawartymi w zawiadomieniach opisowych o działalności i transakcjach podejrzanych (SAR). Związane jest to przede wszystkim z faktem, że Polska zdecydowała, iż jej jednostka wywiadu finansowego będzie miała charakter administracyjny, a to sprawia, że możliwości wymiany danych wywiadowczych i prowadzenia ich zintegrowanej analizy w proaktywny sposób są ograniczone. Informacje, którymi dysponuje jednostka wywiadu finansowego, w żaden sposób nie są uzupełniane informacjami zewnętrznymi, i jednostka powiadamia właściwą miejscowo prokuraturę o podejrzanych transakcjach jedynie wówczas, gdy – na podstawie „analizy” przeprowadzonej przez własny dział – zdecydowała, że zachodzi uzasadnione podejrzenie działań związanych z praniem pieniędzy. W związku z tym zupełnie niejasne jest, które dokładnie procesy analityczne są przeprowadzane i która procedura analizy – stosowana. Wydaje się, że polskie agencje ścigania mogłyby jeszcze sporo zrobić, by udoskonalić przetwarzanie danych wywiadowczych dotyczących przestępstw o charakterze finansowym.
- Pozyskiwanie informacji niezbędnych do prowadzenia dochodzeń finansowych jest w Polsce trudne, ponieważ informacje te są zawarte w wielu bazach danych rozproszonych po różnych urzędach, a do niektórych z nich nie ma dostępu *on-line*.
- Centralny rejestr rachunków bankowych z pewnością ułatwiłby agencjom ścigania ustalenie mienia osoby podejrzanej w sprawie karnej. W chwili obecnej ustalenie rachunku bankowego podejrzanej osoby fizycznej lub prawnej lub uzyskanie informacji o ruchach środków finansowych jest możliwe wyłącznie na podstawie zezwolenia wydawanego przez sędziego lub prokuratora, a wykonywanie takiego wniosku regulują bardzo surowe przepisy. W dodatku zagraniczne podmioty zajmujące się ściganiem mogą uzyskać takie informacje od polskich banków wyłącznie po przesłaniu wniosku o wzajemną pomoc prawną do odpowiedzialnej prokuratury w Polsce.

- Z informacji uzyskanych od polskich organów wynika, że sytuacja, jeśli chodzi o ustalanie rachunków bankowych w dziedzinie dochodzeń finansowych jest daleka od idealnej. Po pierwsze polska ustawa o prawie bankowym i inne akty prawne regulujące ujawnianie informacji bankowych sprawiają, że niemal niemożliwe jest ustalenie numeru rachunku, jeśli osoba prowadząca dochodzenie (czy to Polak czy cudzoziemiec) zna jedynie nazwisko podejrzanej osoby (fizycznej lub prawnej), a nie nazwę banku. Po drugie, niemożliwe jest uzyskanie informacji na temat rachunku utworzonego w imieniu osoby prawnej (np. zagranicznej) reprezentowanej przez podejrzaną osobę fizyczną. Okoliczności te stanowią przeszkodę w prowadzeniu skutecznych dochodzeń finansowych na szczeblu lokalnym i międzynarodowym.

3.4.2. *Współpraca z Europolem*

- Sprawozdanie Europolu na temat Polski jasno pokazuje, że poziom jej współpracy za pośrednictwem tego urzędu i wykorzystania produktów i usług oferowanych przez Europol państwom członkowskim kształtuje się znacznie poniżej średniej. W gruncie rzeczy spośród państw członkowskich UE Polska zajmuje jedno z ostatnich miejsc. Gdy Polska korzysta już z możliwości oferowanych przez Europol, czyni to przede wszystkim w przypadku przestępstw niemających charakteru finansowego. Polska nie przyłączyła się do prac nad żadnym z większych plików roboczych do celów analizy (AWF) i uczestniczy w sposób reaktywny i raczej bierny. Dziwny jest fakt, że państwo z tak ogromnym rynkiem konsumenckim, które z tego względu jest tak podatne na zorganizowane ataki na swój system podatku VAT, nie wykazuje żadnego zainteresowania uczestnictwem w pracach nad AWF MTIC. Trudno również zrozumieć, dlaczego Polska konsekwentnie odmawia wymiany istotnych danych wywiadowczych z zawiadomień opisowych o działalności i transakcjach podejrzanych, gdy dane te mają znaczenie transgraniczne. Chociaż Centralne Biuro Śledcze twierdzi, że jego działania skupione są na zorganizowanych grupach przestępczych i identyfikowaniu ich przywódców i że działania te obejmują również ustalanie przypadków prania pieniędzy, brak jakiegokolwiek wkładu w działania Europolu jest zastanawiający i skłania zespół ekspertów do zastanawiania się, czy CBS przykładą należyłą wagę do międzynarodowego wymiaru takich przestępstw.
- Nawet w przypadku tych kilku plików analitycznych, w prace nad którymi Polska się zaangażowała, jej wkłady są niewielkie i niskiej jakości. Ta konkretna kwestia została wspomniana i potwierdzona przez właściwe organy w trakcie wizyty oceniającej. Nie uzyskano jednak żadnych obietnic służących poprawie sytuacji. W trakcie dyskusji, która rozgorzała później, wyszło na jaw, że między agencjami ścigania a prokuratorami daje się odczuć istotny brak zgodności co do faktycznych warunków, po spełnieniu których polskie dane wywiadowcze dotyczące przestępczości mogą być w sposób proaktywny wymieniane w partnerami międzynarodowymi. To poważny powód do niepokoju.

3.4.3. *Współpraca z Eurojustem*

- Wydaje się, że polskie organy sądowe, nawet na najwyższym szczeblu, dysponują znikomą lub żadną wiedzą na temat dokładnych zadań i funkcji Eurojustu. Nie wspomniano o jakichkolwiek doświadczeniach związanych ze wsparciem udzielonym przez Eurojust w dochodzeniach finansowych, ponieważ tych kilka spraw, z którymi zwrócono się do Eurojustu o takie wsparcie, umknęło z pamięci w natłoku innych spraw, którymi się zajmowano. Statystyki Eurojustu pokazują jednak, że Polska faktycznie otrzymała znaczne wsparcie w kilku (trzech) bardzo złożonych sprawach dotyczących przestępstw finansowych z udziałem wielu stron w okresie między 2006 a 2010 rokiem, choć w trakcie żadnej z nich nie został utworzony wspólny zespół śledczy. Można jednak przypuszczać, że te trzy sprawy stanowią zaledwie czubek góry lodowej.
- Polskie organy sądowe z reguły rzadko korzystają z pomocy, jaką Eurojust może zaoferować w zakresie ułatwiania współpracy sądowej i koordynowania dochodzeń i ścigania na szczeblu międzynarodowym. Oczekiwania względem Eurojustu wyrażone w odpowiedziach na pytania z kwestionariusza nie odpowiadają jego możliwościom, ponieważ zadania i kompetencje tego organu nie obejmują gromadzenia operacyjnych danych wywiadowczych ani upowszechniania okresowych raportów strategicznych.
- Decyzja Rady 2009/426/WSiSW z 16 grudnia 2008 r. w sprawie wzmocnienia Eurojustu i w sprawie zmiany decyzji 2002/187/WSiSW ustanawiającej Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością²⁷ nie zostały jeszcze transponowane do polskiego ustawodawstwa krajowego, dlatego też Eurojust nie ma pełnego umocowania prawnego na szczeblu krajowym w żadnych stosownych przepisach ani ogólnych instrukcjach dla prokuratorów.
- Fakt, że Eurojust wykorzystywany jest bardzo rzadko lub wcale, zwłaszcza do przekazywania postanowień o zabezpieczeniu mienia, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla szybkiego zabezpieczenia mienia lub dowodów za granicą, oznacza, że potencjał tego organu pozostaje niemal niewykorzystany.

²⁷ Dz.U. L 138 z 4.6.2009, ss. 14-32

4. ZABEZPIECZENIE I KONFISKATA

4.1. Zabezpieczenie

4.1.1. Na szczeblu krajowym

4.1.1.1. Podstawa prawna

Przepisy dotyczące zabezpieczenia mienia są zawarte w rozdziale 32 polskiego Kodeksu postępowania karnego, którego art. 291–295 dotyczą „zabezpieczenia majątkowego”.

Artykuł 292 § 1 kpk stanowi, że „zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w Kodeksie postępowania cywilnego”, natomiast art. 292 § 2 wyjaśnia, że „zabezpieczenie grożącego przepadku następuje przez zajęcie ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych oraz przez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości. Zakaz ten podlega ujawnieniu w księdze wieczystej, a w jej braku, w zbiorze złożonych dokumentów. (...)”

W przypadku zabezpieczenia majątkowego w odniesieniu do przestępstw podlegających kontroli skarbowej, służb celnych i administracji podatkowej zastosowanie ma art. 131²⁸ Kodeksu karnego skarbowego.

4.1.1.2. Rodzaje przestępstw, w odniesieniu do których można zastosować dany środek

Zgodnie z art. 291 § 1 kpk mienie oskarżonego może zostać zabezpieczone „w razie popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę, przepadek, nawiązkę lub świadczenie pieniężne albo nałożyć obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę” z urzędu. Obejmuje to również przypadki, gdy popełnione zostało przestępstwo przeciwko mieniu lub gdy przestępstwem wyrządzono szkodę w mieniu²⁹.

²⁸ **Artykuł 131 Kodeksu karnego skarbowego** ma następujące brzmienie:
„§ 1. W razie popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego zabezpieczyć można także środek karny przepadku przedmiotów lub ściągnięcia ich równowartości pieniężnej oraz uiszczenie należności publicznoprawnej uszczuplonej czynem zabronionym.
§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do zabezpieczenia grożącego środka karnego przepadku korzyści majątkowej i ściągnięcia jej równowartości pieniężnej.
§ 3. Karę grzywny i środek karny ściągnięcia równowartości pieniężnej przepadku przedmiotów można zabezpieczyć także na mieniu podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej.
§ 4. Do zabezpieczenia grożącego środka karnego przepadku korzyści majątkowej i ściągnięcia jej równowartości pieniężnej oraz przepadku przedmiotów i ściągnięcia ich równowartości pieniężnej stosuje się odpowiednio przepis art. 292 § 2 Kodeksu postępowania karnego.”

²⁹ Por. art. 291 § 2 kpk.

4.1.1.3. Czas trwania środka lub, w stosownych przypadkach, warunki przedłużenia stosowania środka

Artykuł 294 § 1 kpk stanowi, że „zabezpieczenie upada, gdy nie zostaną prawomocnie orzeczone: grzywna, przepadek, nawiązka, świadczenie pieniężne lub nie zostanie nałożony obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ani nie zostaną zasądzone roszczenia o naprawienie szkody, a powództwo o te roszczenia nie zostanie wytoczone przed upływem 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia”.

4.1.1.4. Organ właściwy do zastosowania danego środka lub do wystąpienia o jego zastosowanie

Policja może dokonać tymczasowego zajęcia na okres do siedmiu dni.

Jak postanowiono w art. 293 § 1 kpk, „postanowienie o zabezpieczeniu wydaje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator. W postanowieniu określa się zakres i sposób zabezpieczenia.”

4.1.1.5. Informowanie osób, których dotyczy dany środek

Osoby, których dotyczy dany środek, są informowane przez przesłanie im kopii postanowienia sądu.

4.1.1.6. Środki odwoławcze dla osoby, której dotyczy dany środek

Zgodnie z art. 293 § 2 kpk „na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.”

4.1.1.7. Zabezpieczenie mienia w przypadku prania pieniędzy i finansowania terroryzmu

W przypadku zabezpieczania w sprawach dotyczących prania pieniędzy jednostka wywiadu finansowego może tymczasowo zająć mienie na okres do 24 godzin zgodnie z art. 18 i 19 ustawy z 2000 roku o jednostce wywiadu finansowego. Prokurator może wstrzymać transakcję na okres do 3 miesięcy, na podstawie art. 291 kpk.

4.1.1.8. Zabezpieczenie (zajęcie zapobiegawcze)

Artykuł 295 ust. 1 kpk stanowi, że „w razie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 291 [kpk], Policja może dokonać tymczasowego zajęcia mienia ruchomego osoby podejrzanej, jeżeli zachodzi obawa usunięcia tego mienia”. W takim przypadku należy odpowiednio stosować przepisy art. 217–235³⁰ (zawarte w rozdziale 25 kpk pt. „Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie”). Jednak zgodnie z art. 295 § 3 kpk tymczasowego zajęcia nie można stosować do przedmiotów, które nie podlegają egzekucji, oraz zgodnie z art. 295 § 4 „tymczasowe zajęcie upada, jeżeli w ciągu 7 dni od daty dokonania nie zostanie wydane postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym.”

4.1.1.9. Zarządzanie zajęтым mieniem

Polskie władze stwierdziły w odpowiedzi na kwestionariusz, że przepisy, które obecnie obowiązują w odniesieniu do zarządzania zajęтым mieniem, są zawarte w Kodeksie postępowania karnego. Zgodnie z art. 232 § 1 kpk „przedmioty ulegające szybkiemu zniszczeniu lub takie, których przechowywanie byłoby połączone z niewspółmiernymi kosztami lub nadmiernymi trudnościami albo powodowałyby znaczne obniżenie wartości rzeczy, można sprzedać bez przetargu za pośrednictwem odpowiedniej jednostki handlowej, z zachowaniem przepisów o sprzedaży w drodze egzekucji z ruchomości.”

§ 2 tego artykułu stanowi ponadto, że „uzyskaną kwotę pieniężną przekazuje się do depozytu sądowego”, a § 3 stanowi, że „o czasie i warunkach sprzedaży należy w miarę możliwości zawiadomić oskarżonego oraz inne zainteresowane osoby”.

Ponadto art. 292 § 2 kpk stanowi, że „w miarę potrzeby może być ustanowiony zarząd nieruchomości lub przedsiębiorstwa oskarżonego”.

³⁰ Por. art. 295 § 2 kpk.

Biuro ds. odzyskiwania mienia nie jest zaangażowane w żadną procedurę dotyczącą zarządzania mieniem, nie ma też scentralizowanej jednostki zajmującej się zarządzaniem zajęтым mieniem.

4.1.2. Współpraca na szczeblu europejskim – wykonywanie decyzji ramowej 2003/577/WSiSW

Polska transponowała decyzję ramową 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych³¹ przez wstawienie pewnej liczby przepisów w Kodeksie postępowania karnego z 1997 roku (art. 589g–589u).

Polska wprowadziła przepisy wykonujące decyzję ramową w formie dwóch osobnych rozdziałów (62a i 62b) w części Kodeksu postępowania karnego z 1997 roku, która dotyczy współpracy międzynarodowej. Przepisy te tworzą *lex specialis* w odniesieniu do wszelkich poprzednich przepisów dotyczących tej dziedziny.

Ponadto odpowiednie przepisy (§ 309–315) zostały także wstawione do wydanego przez Ministra Sprawiedliwości Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 24 marca 2010 r.

Należy odnotować, że nowy system nie zastępuje starego systemu dotyczącego zabezpieczania mienia lub środków dowodowych. To prokuratorzy decydują o tym, który mechanizm zastosują.

4.1.3. Wzajemna pomoc w zakresie zabezpieczania

4.1.3.1. Doświadczenie w roli państwa wydającego

W odniesieniu do swoich doświadczeń w roli państwa wydającego w zakresie zabezpieczania polskie władze poinformowały, że zgodnie z art. 589g § 1 Kodeksu postępowania karnego właściwym organem do wydania postanowienia o zabezpieczeniu jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy albo właściwy prokurator.

³¹ Dz.U. L 196 z 2.8.2003, s. 45.

Dlatego organem wymienionym w części c) zaświadczenia przewidzianego w art. 9 decyzji ramowej Rady 2003/577/WSiSW, z którym organy wykonujące muszą się skontaktować, jest organ wydający określony w części a) zaświadczenia.

W momencie przeprowadzania oceny na miejscu nie było żadnych wydanych praktycznych wskazówek co do treści i formatu postanowienia o zabezpieczeniu ani do stosowania i praktycznego wypełniania zaświadczenia.

Ponadto w krajowych przepisach nie określono również standardowych interpretacji w odniesieniu do stałych elementów zaświadczenia.

Wyjaśniono jednak, że polskie przepisy krajowe nie wymagają dołączania żadnych dodatkowych materiałów do postanowienia o zabezpieczeniu ani do zaświadczenia.

4.1.3.2. *Preferowane kanały*

Postanowienia o zabezpieczeniu są zazwyczaj przekazywane bezpośrednio między organami wymiaru sprawiedliwości pocztą lub faksem. Europol lub Eurojust nie są zazwyczaj wykorzystywane do przekazywania postanowień o zabezpieczeniu. Jeżeli chodzi o sposób przekazywania, można mówić o dużym stopniu elastyczności, ponieważ postanowienie może być przekazywane w dowolny dopuszczalny i automatyczny sposób (por. art. 589g § 7 kpk). Polskie biuro ds. odzyskiwania nie jest zaangażowane w tę procedurę.

Aby określić odpowiednie organy otrzymujące, polskie organy korzystają z europejskiego atlasu sądowego, który jest ustawicznie aktualizowany i szeroko używany przez prawników. Innym sposobem uzyskiwania stosownych informacji w tym względzie jest kontaktowanie się z organami centralnymi w państwach członkowskich, a także korzystanie z punktów kontaktowych europejskiej sieci sądowej jako źródeł informacji dotyczących danych kontaktowych. Pod warunkiem że umiejscowienie dowodu lub mienia było znane, polskie organy nie odnotowały żadnych problemów ze zlokalizowaniem odpowiedniego właściwego miejscowo organu wykonującego.

Gdy taki kontakt zostanie ustanowiony, preferuje się bezpośredni dialog między organem wydającym a organem wykonującym i uznaje, że jest on zgodny z treścią i duchem decyzji ramowej. Jednakże w kwestiach wzajemnej pomocy prawnej pomoc Eurojustu lub europejskiej sieci sądowej może być potrzebna.

Zgodnie z otrzymanymi informacjami bezpośrednia komunikacja między organami wymiaru sprawiedliwości – zazwyczaj w drodze wymiany pism (przesyłanych pocztą lub faksem) – raczej ułatwiała informowanie na bieżąco o postępach wykonywania postanowienia o zabezpieczeniu.

4.1.3.3. Doświadczenie w roli państwa wykonującego

Jak przewidziano w art. 589 § 1 kpk, przychodzące orzeczenia o zabezpieczeniu należy przesłać do właściwego miejscowo sądu lub prokuratora. Jeżeli odbiorca nie jest właściwym organem, orzeczenie o zabezpieczeniu jest bezzwłocznie przekazywane (przekazanie faksem lub pocztą elektroniczną wystarczy) jednostkom wymiaru sprawiedliwości uprawnionym do jego wykonania. Aby jednak orzeczenie to kwalifikowało się do wykonania, przesyłane dokumenty muszą zostać przetłumaczone na język polski.

Orzeczenie i towarzyszące mu zaświadczenie są sprawdzane wyłącznie pod kątem formalnym (w zakresie dozwolonym decyzją ramową). Jeżeli istnieją jakiekolwiek wątpliwości co do źródła dokumentów, wykonujący sąd lub prokurator bezpośrednio kontaktują się z organem wydającym, aby ponownie sprawdzić autentyczność źródła.

Właściwy organ w państwie wydającym jest informowany o działaniach w Polsce w zakresie orzeczenia o zabezpieczeniu zgodnie z regulacjami dotyczącymi tego procesu, które są jasno określone w następujących artykułach polskiego Kodeksu postępowania karnego:

- art. 589l § 2 – informacja o przekazaniu orzeczenia o zabezpieczeniu właściwemu organowi
- art. 589m § 4 – powiadomienie odnoszące się do wydania dodatkowych informacji umożliwiających zwłaszcza odnalezienie danych dowodów lub mienia, a także informacja o niemożności wykonania orzeczenia
- art. 589n § 4 – informacja o wniesieniu zażalenia na postanowienie w przedmiocie wykonania obcego orzeczenia o zabezpieczeniu, informacja o treści rozstrzygnięcia tego zażalenia oraz o zażaleniu na samo orzeczenie o zabezpieczeniu
- art. 589p § 1 i 3 – informacja dotycząca ostatecznego postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia o zabezpieczeniu (lub jego wstrzymaniu)
- art. 589s § 2 – informacja o zamiarze zwolnienia dowodów lub mienia spod zabezpieczenia.

4.1.3.4. Właściwe organy i rola biura ds. odzyskiwania mienia

Art. 589 § 1 Kodeksu postępowania karnego stanowi, że to właściwy sąd lub prokurator decydują o wykonaniu i wyegzekwowaniu przychodzących orzeczeń o zabezpieczeniu. Technicznie mogą oni nakazać policji wykonanie ich postanowienia, tj. przeprowadzenia przeszukania i zatrzymania dowodów lub mienia.

Organ centralny nie pełni w tej procedurze żadnej roli.

Biuro ds. odzyskania mienia, jako element struktury policji, nie ma w tej kwestii żadnych uprawnień.

4.1.3.5. *Wnioski o dodatkowe informacje*

Polskie władze zgłosiły, że wszystkie problemy, które pojawiły się w praktyce, mogły być łatwo rozwiązane w drodze bezpośrednich kontaktów między organami wydającymi a organami wykonującymi. Jeżeli tylko umiejscowienie mienia lub dowodów, a także ich opis były prawidłowe, nie było konieczne zwracanie się o dalsze informacje od organu wydającego.

4.1.3.6. *Zaobserwowane trudności*

Zgodnie z odpowiedziami udzielonymi w kwestionariuszu polskie władze nie zgłosiły żadnych praktycznych trudności w związku z wykonywaniem orzeczeń o zabezpieczeniu. Do ważności tej oceny należy podejść ostrożnie, ponieważ jedynie kilka państw członkowskich dotychczas transponowało przedmiotową decyzję ramową i łączna liczba orzeczeń o zabezpieczeniu jest niska.

W momencie wizyty, w związku z zdecentralizowanym charakterem tej formy współpracy, polskie władze na szczeblu ministerialnym nie były w stanie przekazać informacji w sprawie znanych przypadków, w których zabezpieczenie nie zostało dozwolone z powodu tego, że polskie sądy uznały jakość orzeczenia o zabezpieczeniu lub zaświadczenia za niedostateczną.

4.1.3.7. *Środki odwoławcze*

Wszystkie środki odwoławcze, które są do dyspozycji zainteresowanych stron, zostały wzięte pod uwagę przy wykonywaniu odpowiednich przepisów decyzji ramowej. Są one zawarte w art. 589n § 3 i obejmują następujące elementy:

- zażalenie na postanowienie w przedmiocie wykonania obcego orzeczenia o zabezpieczeniu,
- zażalenie na środki podjęte przez organy egzekwowania prawa w procesie wykonywania orzeczenia o zabezpieczeniu,
- zażalenie na obce orzeczenie o zabezpieczeniu.

4.2. Konfiskata (w tym decyzja ramowa 2005/212/WSiSW i decyzja ramowa 2006/783/WSiSW)

4.2.1. Konfiskata na szczeblu krajowym

4.2.1.1. Podstawa prawna

Ogólny system konfiskaty jest głównie oparty na art. 44 i 45 polskiego Kodeksu karnego.

Ostatnie zmiany merytoryczne do art. 44 i 45 kk weszły w życie w dniu 1 lipca 2003 r.

i wprowadziły rozszerzone uprawnienia w zakresie konfiskaty i obowiązkowy przepadek korzyści z przestępstwa lub jego równowartości pieniężnej.

Artykuł 44 kk³² dotyczy przedmiotów i narzędzi pochodzących bezpośrednio z przestępstwa, natomiast art. 45 kk³³ obejmuje korzyści w zakresie mienia. Pośrednie korzyści mogą podlegać

³² **Artykuł 44 kk** ma następujące brzmienie:

„§ 1. Sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa.

§ 2. Sąd może orzec, a w wypadkach wskazanych w ustawie orzeka, przepadek przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa.

(...)

§ 4. Jeżeli orzeczenie przypadku określonego w § 1 lub 2 nie jest możliwe, sąd może orzec przepadek równowartości przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa lub przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa.

§ 5. Przypadku przedmiotów określonych w § 1 lub 2 nie orzeka się, jeżeli podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi.

§ 6. W razie skazania za przestępstwo polegające na naruszeniu zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu, przesyłania, przenoszenia lub przewozu określonych przedmiotów, sąd może orzec, a w wypadkach przewidzianych w ustawie orzeka, ich przepadek.

§ 7. Jeżeli przedmioty wymienione w § 2 lub 6 nie stanowią własności sprawcy, ich przepadek można orzec tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie; w razie współwłasności orzeka się przepadek udziału należącego do sprawcy lub przepadek równowartości tego udziału.

§ 8. Objęte przypadkiem przedmioty przechodzą na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku.”

³³ **Artykuł 45 kk** ma następujące brzmienie:

§ 1. Jeżeli sprawca osiągnął z popełnienia przestępstwa, chociażby pośrednio, korzyść majątkową nie podlegającą przypadkowi przedmiotów wymienionych w art. 44 § 1 lub 6, sąd orzeka przepadek takiej korzyści albo jej równowartości. Przypadku nie orzeka się w całości lub w części, jeżeli korzyść lub jej równowartość podlega zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi.

§ 2. W razie skazania za przestępstwo, z którego popełnienia sprawca osiągnął, chociażby pośrednio, korzyść majątkową znacznej wartości, uważa się, że mienie, które sprawca objął we władanie lub do którego uzyskał jakikolwiek tytuł w czasie popełnienia przestępstwa lub po jego popełnieniu, do chwili wydania chociażby nieprawomocnego wyroku, stanowi korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa, chyba że sprawca lub inna zainteresowana osoba przedstawi dowód przeciwny.

§ 3. Jeżeli okoliczności sprawy wskazują na duże prawdopodobieństwo, że sprawca, o którym mowa w § 2, przeniósł na osobę fizyczną, prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, faktycznie lub pod jakimkolwiek tytułem prawnym, mienie stanowiące korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa, uważa się, że rzeczy będące w samoistnym posiadaniu tej osoby lub

przypadkowi w wypadku objętym art. 45 Kodeksu karnego. Przepis ten obejmuje przeniesienie ciężaru dowodu na oskarżonego, jeżeli korzyść majątkowa jest znacznej wartości.

Artykuł 299 § 7 dotyczy specjalnej konfiskaty przedmiotów, narzędzi i mienia w kontekście prania pieniędzy: W razie skazania za przestępstwa określone w § 1 i 2 tego artykułu „[...] sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa, a także korzyści z tego przestępstwa lub ich równowartość, chociażby nie stanowiły one własności sprawcy. Przypadku nie orzeka się w całości lub w części, jeżeli przedmiot, korzyść lub jej równowartość podlega zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi”.

Na mocy art. 412 Kodeksu cywilnego sądy mogą także orzekać przepadek przedmiotów lub ich równowartości, jeżeli można wykazać, że dana osoba dokonała czynu zabronionego lub niegodziwego. W wypadku przestępstw skarbowych (np. oszustwo podatkowe, oszustwo celne) przepadek można orzec także na mocy art. 33 Kodeksu karnego skarbowego.

Stwierdzono, że nie prowadzi się statystyk dotyczących kwot zgromadzonych w wyniku orzeczenia przypadku przez sądy.

4.2.1.2. Rodzaje przestępstw, w przypadku których możliwa jest konfiskata

Konfiskata jest w polskim systemie prawnym możliwa w przypadku wszystkich rodzajów przestępstw.

jednostki oraz przysługujące jej prawa majątkowe należą do sprawcy, chyba że zainteresowana osoba lub jednostka organizacyjna przedstawi dowód zgodnego z prawem ich uzyskania.

§ 4. Przepisy § 2 i 3 stosuje się także przy dokonaniu zajęcia stosownie do przepisu art. 292 § 2 Kodeksu postępowania karnego, przy zabezpieczeniu grożącego przypadku korzyści oraz przy egzekucji tego środka. Osoba lub jednostka, której dotyczy domniemanie ustanowione w § 3, może wystąpić z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o obalenie tego domniemanie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu.

§ 5. W razie współwłasności orzeka się przepadek udziału należącego do sprawcy lub przepadek równowartości tego udziału.

§ 6. Objęta przypadkiem korzyść majątkowa lub jej równowartość przechodzi na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku, a w wypadku, o którym mowa w § 4 zdanie drugie, z chwilą uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.”

4.2.1.3. Organ właściwy do podjęcia decyzji o konfiskacie

Organami właściwymi do stanowienia w sprawach dotyczących konfiskaty są sądy. Uprawnienia do wykonania nakazu konfiskaty należą do prokuratora.

4.2.1.4. Informowanie osób, których dotyczy dany środek

Strony, których dotyczy nakaz konfiskaty, są informowane wyrokiem sądu.

4.2.1.5. Środki odwoławcze przysługujące osobie, której dotyczy nakaz

Strona, której dotyczy nakaz konfiskaty, może złożyć zażalenie w drodze zwykłych procedur sądowych.

4.2.1.6. Udział biura ds. odzyskiwania mienia w tej procedurze

Polskie biuro ds. odzyskiwania mienia nie odgrywa żadnej roli w procedurze konfiskaty.

4.2.1.7. Konfiskata rozszerzona

Możliwości konfiskaty rozszerzonej są regulowane art. 45 i art. 299 § 7 kk.

4.2.1.8. Dodatkowe informacje dotyczące możliwości konfiskaty, o których mowa w art. 3 ust. 2 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW

Decyzja ramowa 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa³⁴ została transponowana. Podczas wizyty w Sądzie Okręgowym w Krakowie wskazano, że pojedyncze przepisy zawarte w decyzji ramowej już zostały wprowadzone do polskich przepisów krajowych przed jej wejściem w życie³⁵.

³⁴ Dz.U. L 68 z 15.3.2005, s. 49–51.

³⁵ Akty prawa polskiego wymienione poniżej wprowadziły przepisy następujących artykułów decyzji ramowej:
Art. 2 ust. 1 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW polski Kodeks karny z 1997 roku, art. 44 § 1–8, art. 45 § 1 i polski Kodeks karny skarbowy z 1999 roku, art. 29, 31, 32 i art. 33 § 1.
Art. 2 ust. 2 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW: Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z 1991 roku, art. 30.1 § 7.
Art. 3 ust. 1 i art. 3 ust. 2 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW: polski Kodeks karny art. 45 § 2–6 i polski Kodeks karny skarbowy art. 33 § 2–7.
Art. 3 ust. 3 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW: polski Kodeks karny art. 45 § 3–5 i polski Kodeks karny skarbowy art. 33 § 3–5.
Art. 3 ust. 4 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW: polski Kodeks cywilny z 1964 roku, art. 412.

Prawnicy, z którymi zespół ekspertów spotkał się podczas wizyty w Sądzie Okręgowym w Krakowie, stwierdzili, że trudno ocenić wpływ decyzji ramowej 2005/212/WSiSW na praktykę sądów w Polsce.

Z braku oficjalnych statystyk, nieoficjalna ankieta przeprowadzona w Polsce wykazała, że do dnia wizyty oceniającej prokuratorzy polscy zwrócili się do ich zagranicznych odpowiedników jedynie pięć razy o postanowienia o zabezpieczeniu, natomiast 39 takich wniosków polscy prokuratorzy otrzymali z zagranicy.

Prawnicy z okręgu krakowskiego, z którym spotkał się zespół, stwierdzili jednakowoż, że od 2007 roku odsetek obowiązkowego przepadku korzyści z przestępstwa lub jej równowartości pieniężnej stale rósł i że – w związku ze względnie niskimi liczbami absolutnymi – stanowiło to widoczny wpływ decyzji ramowej 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. na wymiar sprawiedliwości w tym okręgu.

4.2.1.9. Konfiskata mienia posiadanego przez spółki

Polski system prawny dopuszcza konfiskatę mienia posiadanego przez spółki, jeżeli spółka nie została postawiona w stan oskarżenia, ale sąd zakłada, że mienie należy do czerpiących z niego korzyści właścicieli, którzy zostali skazani. Jeżeli jednak sąd zakłada, że mienie należy do czerpiących z niego korzyści właścicieli, którzy nie zostali skazani, instrument konfiskaty nie może być stosowany.

4.2.2. Konfiskata na szczeblu europejskim

Zgodnie z polskim Kodeksem postępowania karnego (art. 611fn i art. 611fu) jedynie sąd jest właściwy do wydania lub wykonania nakazu konfiskaty.

Polska transponowała decyzję ramową 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty.

Warto odnotować, że zgodnie z informacjami otrzymanymi w Sądzie Okręgowym w Krakowie nie zgłoszono jak dotąd żadnych praktycznych doświadczeń związanych ze stosowaniem decyzji ramowej 2006/783/WSiSW w sądach tego okręgu. Żadne dane statystyczne dotyczące stosowania decyzji ramowej 2006/783/WSiSW w Polsce nie były też dostępne. Założono, że liczba spraw była prawdopodobnie bardzo niska, co wynika z faktu, że przedmiotowa decyzja ramowa jest dość nowym instrumentem.

Ponadto zespół ekspertów odnotował, że prawnicy w Sądzie Okręgowym w Krakowie uważali, że różnice w podstawach do odmowy między decyzją ramową z 2005 roku w sprawie postanowień o zabezpieczeniu a decyzją ramową z 2006 roku w sprawie wzajemnego uznawania nakazu konfiskaty (art. 8 decyzji ramowej z 2006 roku zawiera więcej podstaw do odmowy niż decyzja ramowa z 2005 roku) utrudniały ich stosowanie.

Uważali oni, że możliwość wystąpienia sytuacji, gdy postanowienie o zabezpieczeniu zostało wydane, ale nie można było przeprowadzić konfiskaty, mogła prowadzić do frustracji organów zarówno w kraju wydającym, jak i w kraju wykonującym.

Oczekiwano, że decyzja ramowa 2006/783/WSiSW przyczyni się do poprawy poziomu współpracy w sprawie wykonywania nakazów konfiskaty, dzięki temu że cała procedura będzie mniej formalna i sprawniejsza.

4.3. Wnioski

- Polska transponowała decyzję ramową 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w UE postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych.
- Fakt, że stary system wzajemnej pomocy prawnej i decyzja ramowa z 2003 roku współistnieją i że prawnicy mają swobodę wyboru instrumentu, który chcą stosować, niekoniecznie pomógł promować stosowanie tej decyzji ramowej.
- Polskie władze stwierdziły, że ponieważ współpraca w zakresie wzajemnej pomocy prawnej jest zdecentralizowana i nie ma żadnej ustanowionej procedury gromadzenia danych statystycznych, dane takie nie są dostępne. Szacowano jednak, że łączna liczba przychodzących i wychodzących wniosków o zabezpieczenie jest bardzo niska i przypuszczalnie niższa niż liczba tradycyjnych wniosków w ramach wzajemnej pomocy prawnej o zajęcie.

RESTREINT UE

- Polskie władze stwierdziły, że dotychczas decyzja ramowa 2006/783/WSiSW nie wniosła znacznej wartości dodanej i że cele tego instrumentu, tj. uproszczenie i przyspieszenie procedury zajęcia w UE oraz jej większa skuteczność, jeszcze nie zostały osiągnięte. Odnotowano, że obecnie prawnicy nieco wahają się przed częstszym używaniem tego instrumentu i że zamiast mechanizmów tej decyzji ramowej stosowano tradycyjne wnioski w ramach wzajemnej pomocy prawnej oznaczone jako „pilne”. Wskazano, że krajowe przepisy dotyczące postanowień o zabezpieczeniu są relatywnie nowe i że prawnicy są wciąż bardziej przyzwyczajeni do sporządzania tradycyjnych wniosków.
- Podkreślono jednak także, że uznaje się, że jest to problem występujący w całej UE, ponieważ Polska nie otrzymała wielu wniosków pochodzących z innych państw członkowskich.
- W odpowiedziach w kwestionariuszu władze polskie opowiadały się za aktywniejszym promowaniem nowego mechanizmu w państwach członkowskich. W tym względzie podkreśliły one potrzebę prowadzenia niezbędnych szkoleń, aby zaznajomić prawników z tym nowym narzędziem i jego praktycznymi implikacjami, i zarekomendowały zorganizowanie sesji szkoleniowych z udziałem prawników z różnych państw członkowskich, aby wymienić doświadczenia i dobre praktyki. Ponadto zaproponowały skorzystanie z narzędzi elektronicznych, zwłaszcza w zakresie określania właściwych organów wykonujących i zaznajamiania się z krajowymi warunkami wykonywania postanowień o zabezpieczeniu. Takie narzędzie powinno przede wszystkim być włączone do atlasu europejskiej sieci sądowej – specjalnej bazy danych zbudowanej na tej samej zasadzie co baza dotycząca europejskiego nakazu aresztowania.
- Polska transponowała decyzję ramową 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa³⁶.
- Polska należy do niewielu państw członkowskich UE, które w momencie oceny wprowadziły w życie decyzję ramową 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty.
- Nie są dostępne żadne oficjalne statystyki dotyczące stosowania decyzji ramowej z 2005 roku i decyzji ramowej z 2006 roku.
- Prawnicy w Sądzie Okręgowym w Krakowie stwierdzili, że różnice w podstawach do odmowy między decyzją ramową z 2005 roku a decyzją ramową z 2006 roku mogły potencjalnie wywołać negatywne skutki, w przypadku gdy wydane zostało postanowienie o zabezpieczeniu, ale konfiskata nie była możliwa, ponieważ podstaw odmowy na mocy decyzji ramowej z 2006 roku było więcej niż na mocy decyzji ramowej z 2005 roku.
- Fakt, że prawnicy zakładali, że liczba spraw, w których decyzja ramowa z 2006 roku była

³⁶ Dz.U. L 68 z 15.3.2005, s. 49–51.

RESTREINT UE

stosowana, była niska, a także niechęć państw członkowskich do transponowania tego instrumentu kontrastują z oczekiwaniami wypowiedzianymi w Polsce, a mianowicie, że decyzja ramowa z 2006 roku poprawi poziom współpracy w zakresie konfiskaty.

DECLASSIFIED

5. OCHRONA INTERESÓW FINANSOWYCH WSPÓLNOT

5.1. Dostępne mechanizmy, w szczególności współpraca z OLAF

5.1.1. Środki zapewniające proaktywne przekazywanie informacji do OLAF

Współpraca z prokuraturą

W 2010 roku wprowadzono pełne rozdzielenie Ministerstwa Sprawiedliwości i Biura Prokuratora Generalnego. W rozporządzeniu z dnia 24 marca 2010 r. minister sprawiedliwości określa nowe zasady organizacji prokuratury. Na szczeblu centralnym kontaktami między OLAF a prokuraturą w sprawach związanych z przestępczością zorganizowaną zajmuje się Departament do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji³⁷; w innych sprawach zadanie to należy do Departamentu Postępowania Przygotowawczego³⁸. Jednak podczas dochodzeń prokuratorzy z różnych jednostek zwalczania przestępczości zorganizowanej lub przestępstw finansowych w prokuraturach apelacyjnych i okręgowych współpracują z OLAF i mogą się z nim porozumiewać bezpośrednio (art. 361). Na mocy art. 317 tego rozporządzenia w unijnych sprawach o nadużycie prokuratorzy ci mogą zwrócić się do OLAF o przekazanie informacji, dostęp do jego materiałów lub o podjęcie środków koordynujących. W granicach przewidzianych przez prawo prokuratura musi udzielić OLAF informacji lub dostępu do zebranych dowodów do celów wykonywania jego obowiązków. Ten ostatni przepis jest zgodny z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 1073/1999³⁹. Ponadto jeden polski prokurator pełni rolę eksperta oddelegowanego do OLAF. Te mechanizmy współpracy gwarantują przekazywanie do OLAF informacji na temat wyników odpowiednich postępowań karnych.

³⁷ Zgodnie z § 17 ust. 4 współpraca z polskim przedstawicielem w EUROJUST w zakresie działań prokuratury oraz z przedstawicielami innych organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu, korupcji, prania pieniędzy, handlu ludźmi, rozprzestrzeniania broni masowego rażenia, produkcji oraz obrotu środkami odurzającymi i psychotropowymi należy do podstawowych zadań Departamentu do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji.

³⁸ Zgodnie z § 16 ust. 7 współpraca międzynarodowa należy do podstawowych zadań Departamentu Postępowania Przygotowawczego.

³⁹ Rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych.

Służby Celne wykonują przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 515/97 z dnia 13 marca 1997 r. w sprawie wzajemnej pomocy między organami administracyjnymi państw członkowskich i współpracy między państwami członkowskimi a Komisją w celu zapewnienia prawidłowego stosowania przepisów prawa celnego i rolnego. Współpraca dotyczy realizowania wniosków o pomoc administracyjną.

Współpraca policji z OLAF jest na dobrym poziomie. Współpraca ta odbywa się na kilku szczeblach, przy czym najważniejsza jest koordynacja działań operacyjnych w przypadkach dotyczących transgranicznych nadużyć - głównie przestępstw związanych z tytoniem - poprzez organizowane i finansowane przez OLAF spotkania robocze. Do tych celów OLAF musi nawiązać konieczne kontakty z organami egzekwowania prawa w innych państwach członkowskich (lub krajach trzecich). Poza tym OLAF oferuje wsparcie w analizie przypadków nadużyć.

Drugi filar współpracy obejmuje wspólne szkolenia organizowane przez OLAF, np. konferencje grupy zadaniowej ds. papierosów, seminaria szkoleniowe współfinansowane przez OLAF, udział ekspertów OLAF i wymianę doświadczeń.

Centralne Biuro Śledcze Komendy Głównej Policji prowadzi dochodzenia w sprawach nadużyć w UE, ale nie ma regularnej wymiany informacji z tymi organami administracji, które zajmują się funduszami UE.

5.1.2. *Możliwa rola Komisji Europejskiej w dochodzeniach dotyczących nadużyć przeciwko finansowym interesom Wspólnot*

Komisja Europejska może przyjąć rolę pokrzywdzonego w dochodzeniu dotyczącym nadużycia przeciwko interesom finansowym Wspólnot, czego podstawę prawną stanowią art. 49⁴⁰ i 51⁴¹ Kodeksu postępowania karnego.

⁴⁰ Artykuł 49 KPK stwierdza:

„§ 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

§ 2. Pokrzywdzonym może być także instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, choćby nie miała osobowości prawnej.”

⁴¹ Artykuł 51 KPK stwierdza: „§ 1. Za pokrzywdzonego, który nie jest osobą fizyczną, czynności procesowych dokonuje organ uprawniony do działania w jego imieniu.”

Ponadto polski system prawny dysponuje instrumentem oskarżyciela posiłkowego, który jest również określony w art. 53⁴² i 54⁴³ Kodeksu postępowania karnego.

5.1.3. *Udział urzędników OLAF w dochodzeniu*

Polskie władze poinformowały, że uczestnictwo urzędników OLAF w dochodzeniu jest możliwe zgodnie z ogólnymi przepisami. Odpowiednie przepisy (art. 193–195, art. 205–206) polskiego Kodeksu postępowania karnego zostały już przytoczone wcześniej w niniejszym sprawozdaniu. Polskie władze uznały, że udział OLAF w dochodzeniach może być użyteczny, zwłaszcza do celów uzyskiwania dokumentów lub pomocy w przesłuchiowaniu urzędników UE (przypadek taki miał podobno miejsce w przeszłości). Ponadto uznano, że opinie OLAF na temat skomplikowanych procedur UE są przydatne przy wyjaśnianiu wniosków dochodzenia. Jako duże ograniczenie postrzegano fakt, że urzędnicy OLAF nie mogą prowadzić żadnych działań niezależnie (lub pod nadzorem prokuratora) podczas polskich dochodzeń.

5.1.4. *Udział OLAF we wspólnym zespole śledczym*

Potwierdzono, że urzędnicy OLAF mogą brać udział we wspólnych zespołach śledczych. Zgodnie z art. 589b § 4 polskiego Kodeksu postępowania karnego wspólny zespół śledczy może się składać – między innymi – z przedstawicieli instytucji międzynarodowych, do których kompetencji należy prowadzenie dochodzeń. Uznano, że OLAF spełnia ten wymóg.

Jeżeli chodzi o ograniczenia, zgodnie z § 4 powyższego przepisu, wszystkie prace w ramach wspólnego zespołu śledczego na terytorium Polski podlegają prawu krajowemu i mogą być prowadzone wyłącznie w tym zakresie. § 5 (w połączeniu z § 8) przewiduje możliwość uczestnictwa „zewnątrznych” członków zespołu we wszystkich możliwych działaniach proceduralnych. Jedynym wyjątkiem, gdy takie uczestnictwo nie jest dozwolone, jest sytuacja uzasadnionej potrzeby ochrony ważnego interesu Rzeczypospolitej Polskiej lub praw jednostki.

⁴² Artykuł 53 KPK stwierdza: W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.”

⁴³ Artykuł 54 KPK stwierdza: „§ 1. Jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.
§ 2. Odstąpienie oskarżyciela publicznego od oskarżenia nie pozbawia uprawnień oskarżyciela posiłkowego.”

5.1.5. *Doświadczenie wspólnych zespołów śledczych z nadużyciami przeciwko finansowym interesom Wspólnot Europejskich*

Nie było dotychczas w Polsce doświadczeń z udziałem wspólnych zespołów śledczych w dochodzeniach dotyczących nadużyć przeciwko finansowym interesom Wspólnot Europejskich.

5.1.6. *Jednostka koordynująca do kontaktów z OLAF w konkretnych sprawach*

AFCOS (jednostka ds. koordynacji zwalczania nadużyć finansowych)

Pełniącą rolę AFCOS jednostka organizacyjna Ministerstwa Finansów, Departament Ochrony Finansowych Interesów Unii Europejskiej, jest krajowym punktem kontaktowym dla OLAF i zgłasza Komisji Europejskiej nieprawidłowości dotyczące odpowiednich przepisów regulujących fundusze strukturalne (Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rybacki, Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji i Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich). Jednostka ta koordynuje działania różnych służb, które są zobowiązane do przekazywania jej odpowiednich informacji. Ułatwia wymianę informacji pomiędzy OLAF i tymi służbami. Jednostka ta stworzyła międzydepartamentowe grupy do zajmowania się różnymi problemami związanymi z walką z nadużyciami naruszającymi budżet UE, np. w dziedzinie wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Władze polskie stworzyły również struktury koordynacyjne na szczeblu regionalnym.

5.1.7. *Wsparcie oczekiwane od OLAF w sprawach związanych z nadużyciami przeciwko interesom finansowym Wspólnot*

Władze polskie zgłosiły, że ze wszystkich doświadczeń zebranych przez AFCOS wynika, że wsparcie od OLAF byłoby jak najbardziej pomocne w sprawach związanych z nadużyciami dotyczącymi podmiotów mających siedzibę w różnych państwach członkowskich. Gdy AFCOS otrzymuje od właściwych organów krajowych wnioski o informacje dotyczące takiej sprawy, zazwyczaj prosi o pomoc OLAF, aby otrzymać dostęp do informacji lub skontaktować się z właściwymi organami krajowymi w odpowiednim państwie członkowskim.

Władze polskie stwierdzają, że ceniłyby sobie pomoc w uzyskiwaniu dokumentów i w przesłuchaniach świadków.

W odniesieniu do natury i szczególnego charakteru przestępstw związanych z przemysłem tytoniu – za uzasadnione uznano wyznaczenie oficerów łącznikowych w krajach wschodnioeuropejskich, takich jak Rosja, Ukraina lub Białoruś, tak aby ułatwić wymianę informacji i koordynację działań. Zespół oceniający został poinformowany, że Centralne Biuro Śledcze Komendy Głównej Policji (CBS KGP) otrzymało wsparcie finansowe na zakup w ramach programu Hercules II specjalnego wyposażenia używanego do zwalczania przestępczości finansowej. Biorąc pod uwagę swoje doświadczenia władze polskie odnotowały, że uproszczenie programu Hercules II i zmniejszenie wkładów państw członkowskich na zakup specjalnego wyposażenia w ramach tego programu byłoby przydatne i mogłoby jeszcze usprawnić współpracę z OLAF.

5.2. Wnioski

5.2.1. *Ochrona interesów finansowych UE*

- Według dodatkowych informacji otrzymanych od władz polskich po wizycie, Polska stwierdziła, że Konwencja UE z dnia 26 lipca 1995 r. o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich (zwana także konwencją „PIF”)⁴⁴ została już ratyfikowana, ale jej trzy protokoły jeszcze nie zostały ratyfikowane.

5.2.2. *Postępowania karne - odzyskiwanie środków*

- Oceniający zwrócili się po wizycie o dodatkowe informacje dotyczące istnienia mechanizmu współpracy między różnymi organami polskiej administracji a służbami zajmującymi się dochodzeniem i ściganiem w odniesieniu do - z jednej strony - odzyskiwania utraconych środków UE (np. granty nienależnie wypłacone lub niezapłacone cła) oraz (równolegle) do dochodzenia/ścigania odpowiednich przestępstw, które dotyczyły budżetu UE. Zgodnie z odpowiedzią otrzymaną od Biura Prokuratora Generalnego jak dotąd brak doświadczeń w związku z odzyskiwaniem utraconych środków UE. Władze polskie zapewniły jednak, że w takim przypadku Departament Współpracy Międzynarodowej Biura Prokuratora Generalnego zorganizowałby spotkania koordynacyjne z przedstawicielami OLAF i w działania te zaangażowany by był Departament Postępowania Przygotowawczego koordynujący wszystkie dochodzenia dotyczące przestępstw naruszających budżet UE.

⁴⁴ Dz.U. C 316 z 27.11.1995, s. 48.

5.2.3. *Kontrole na miejscu dotyczące wydatków bezpośrednich*

- Na mocy rozporządzenia (Euratom, WE) nr 2185/96 kontrole na miejscu muszą być przygotowywane i przeprowadzane w ścisłej współpracy z właściwymi organami w danym państwie członkowskim. Inspektorzy z Komisji muszą działać zgodnie z przepisami proceduralnymi przewidzianymi ustawą danego państwa członkowskiego. Mają dostęp – na takich samych warunkach jak krajowi kontrolerzy administracyjni i w oparciu o ustawodawstwo krajowe – do informacji i dokumentów związanych z prowadzonymi przez nich działaniami.
- Nie ma jednak w Polsce odpowiednich przepisów dotyczących kontroli na miejscu, które Komisja (OLAF) przeprowadza w sprawach dotyczących wydatków bezpośrednich UE. Jak dotąd władze polskie stosują w tej kwestii rozwiązania doraźne, ale zaleca się, aby ustalić zasady określające nie tylko organ, który będzie odpowiedzialny za ten rodzaj pomocy, ale także uprawnienia, w które ten organ będzie wyposażony w celu udzielania pomocy.

DECLASSIFIED

6. ZALECENIA

6.1. Zalecenia dla Polski

Zważywszy na obecną strukturę prawną i organizacyjną i biorąc pod uwagę specyfikę polskich służb rządowych i administracyjnych, zespół oceniający doszedł do wniosku, że współpraca między różnymi podmiotami w Polsce zasadniczo przebiega poprawnie. Wszyscy napotkani przedstawiciele odnośnych organów zdawali się być silnie zmotywowani i pełnić służbę z oddaniem. Niemniej jednak zespół oceniający uznał za stosowne przekazać polskim organom szereg sugestii.

Eksperci zalecają zatem Polsce, by:

1. Uczyniła organy wymiaru sprawiedliwości integralnym ogniwem działań na rzecz odzyskiwania mienia uzyskanego w drodze przestępstwa (por. 2.3.1);
2. Rozważyła ustanowienie multidyscyplinarnej jednostki ds. odzyskiwania mienia (por. 2.3.1) z udziałem przedstawicieli różnych agencji;
3. Rozważyła opracowanie specjalnych programów szkoleniowych dla śledczych finansowych (por. 2.3.3);
4. Rozważyła zasadność większej specjalizacji i opracowania szczegółowych szkoleń dla prokuratorów pracujących w obszarze przestępczości finansowej (por. 2.3.3);
5. Udoskonalila proces gromadzenia i analizowania danych statystycznych dotyczących dochodzeń prowadzonych przez wszelkie polskie organy egzekwowania prawa, przestępstw, przestępców, przejętego i odzyskanego mienia, a także udoskonalila stosowanie unijnych instrumentów prawnych (por. 2.3.1, 2.3.2, 3.2.2, 3.2.3, 4.1.2, 4.2.1.8 oraz 4.3). W odniesieniu do przypadku mienia dane te powinny zawierać nie tylko informacje na temat orzeczeń o przypadku, ale również kwot zebranych w rezultacie ich wykonania.
6. Wdrożyła decyzję Rady 2009/426/WSiSW, aby Eurojust otrzymał legitymizację na szczeblu krajowym (por. 3.4.3);

RESTREINT UE

7. Propagowała szersze korzystanie z pomocy organów takich jak Eurojust, w sytuacjach gdy napotkano trudności w wykonaniu wniosków skierowanych do innych państw (por. 3.1.3.5);
8. Zwiększała świadomość dotyczącą roli i możliwości pomocy ze strony Eurojustu i Europolu (por. 2.3.2, 3.3 i 3.4);
9. Zastanowiła się nad przyczynami słabego zaangażowania w tworzenie plików roboczych do celów analizy (AWFs), którymi zarządza Europol, zwłaszcza dotyczących przestępstw finansowych i ekonomicznych (por. 3.4.2);
10. Ułatwiała bezpośredni (a nie wymagający procedury pisemnej) dostęp do niektórych baz danych niezbędnych dla prowadzenia dochodzeń finansowych (por. 3.4.1);
11. Udoskonalała przetwarzanie przez organy egzekwowania prawa danych wywiadowczych dotyczących przestępstw finansowych (por. 3.4.1);
12. W sposób proaktywny ułatwiała wymianę danych wywiadowczych z partnerami międzynarodowymi (por. 3.4.3);
13. Rozważyła, czy i w jaki sposób dochodzenia finansowe mogłyby skorzystać na utworzeniu centralnego rejestru rachunków bankowych (por. 3.4.1);
14. Dokonała przeglądu konkretnych warunków proaktywnej wymiany danych polskiego wywiadu kryminalnego z partnerami międzynarodowymi (por. 3.4.2);
15. Ustanowiła stosowne zasady przeprowadzania kontroli na miejscu odnoszące się do bezpośrednich wydatków UE (por. 5.2.3);
16. Przeprowadziła działania następcze wynikające z zaleceń przedstawionych w niniejszym sprawozdaniu osiemnaście miesięcy po ocenie i zdała relację z postępu tych działań Grupie Roboczej do Spraw Ogólnych w tym Oceny (GENVAL).

6.2. Zalecenia dla Unii Europejskiej, jej państw członkowskich, instytucji i agencji

17. Unia Europejska powinna dołożyć wszelkich starań, aby ułatwić bezpośrednią i sprawną komunikację między podmiotami do spraw odzyskiwania mienia w całej UE (por. 3.1.3.5);
18. Państwa członkowskie powinny promować decyzję ramową 2003/577/WSiSW, by korzystano z niej w pierwszej kolejności przy wykonywaniu postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych, np. przez ułatwianie wymian między przedstawicielami odnośnych służb państw członkowskich (por. 4.3);
19. Unia Europejska powinna rozważyć włączenie do atlasu europejskiej sieci sądowej narzędzia mającego wspierać wykonanie decyzji ramowej 2003/577/WSiSW (por. 4.3);
20. Państwa członkowskie powinny wdrożyć decyzję ramową 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty (por. 4.3).

DECLASSIFIED

RESTREINT UE

Załącznik A: Program wizyty

1. dzień (18.10.2010)

Przybycie delegacji

2. dzień (19.10.2010)

09.30 – 10.00	Przejazd z hotelu do siedziby Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
10.00 – 12.00	Oficjalne powitanie dokonane przez zastępcę dyrektora Departamentu Nadzoru i Analizy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, z udziałem przedstawicieli wszystkich jednostek uczestniczących w przedsięwzięciu. Wstępne prezentacje.
12.00 – 12.45	Obiad
13.00-16.00 (ewent. 17.00)	Wizyta w Komendzie Głównej Policji

19.00 Uroczysta kolacja wydawana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

3. dzień (20.10.2010)

09.30 - 10.00	Przejazd z hotelu do siedziby Ministerstwa Finansów
10.00 – 12.30	Wizyta w Ministerstwie Finansów
12.30 – 13.15	Obiad wydawany przez Ministerstwo Finansów
13.30 – 15.00	Wizyta w Biurze Prokuratora Generalnego
15.15 – 16.30	Wizyta w Ministerstwie Sprawiedliwości
18.15 – 20.58	Przejazd pociągiem do Krakowa

RESTREINT UE

4. dzień (21.10.2010)

8.30 – 9.00	Przejazd z hotelu do siedziby Izby Skarbowej w Krakowie
9.00-10.30	Wizyta w Izbie Skarbowej w Krakowie
11.00 – 13.30	Wizyta w Prokuraturze Okręgowej i w Sądzie Okręgowym w Krakowie (do potwierdzenia)
13.30 – 14.30	Obiad
14.30 – 16.00	Wizyta w Komendzie Wojewódzkiej Policji
18.35 - 21.19 lub 19.14 – 21.46	Przejazd pociągiem do Warszawy

5. dzień (22.10.2010)

09.30 – 10.00	Przejazd z hotelu do siedziby Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
10.00 – 12.00	Spotkanie końcowe w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji - podsumowanie wizyty z udziałem wszystkich jednostek biorących udział w przedsięwzięciu.

RESTREINT UE

ZAŁĄCZNIK B: WYKAZ OSÓB, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD/SPOTKANO SIĘ

NAZWISKO	IMIĘ	JEDNOSTKA/ORGAN
Augustyniak	Miłosz	Departament Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Sprawiedliwości
Babiński	Rafał	Prokurator w Wydziale V do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji, Prokuratura Apelacyjna w Krakowie
Banaszewska	Elżbieta	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Bilewicz	Jacek	Prokurator w Departamencie do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji, Biuro Prokuratora Generalnego
Błędowska-Fidor	Agnieszka	Departament Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Brodzisz	Zdzisław	Prokurator w Departamencie Postępowania Przygotowawczego, Biuro Prokuratora Generalnego
Chechelska	Dorota	Prokurator w Biurze Prokuratora Okręgowego w Krakowie
Cholewa	Katarzyna	Izba Skarbowa w Krakowie
Ciaranek	Stanisław	Zastępca Naczelnika Wydziału do Walki z Przestępczością Gospodarczą, Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie
Czeczółka	Beata	Naczelnik Wydziału ds. UE w ramach Departamentu Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Domasiewicz	Renata	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Dudek	Anna	Izba Skarbowa w Krakowie
Dyjasz	Marek	Dyrektor Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji
Frączkowski	Dawid	Wydział do zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej, Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji

RESTREINT UE

NAZWISKO	IMIĘ	JEDNOSTKA/ORGAN
Furgała	Agata	Zastępca Dyrektora Departamentu Analiz i Nadzoru, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Górszczyk	Zbigniew	Zastępca Dyrektora w Departamencie do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji, Biuro Prokuratora Generalnego
Hławacz	Beata	p.o. Naczelnika Wydziału Współpracy z Zagranicą w Departamencie Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Sprawiedliwości
Jakubowska- Kwiecińska	Elżbieta	Zastępca Dyrektora Departamentu Wywiadu Skarbowego, Ministerstwo Finansów
Jędryka	Aleksandra	Komenda Główna Straży Granicznej
Karczewska	Agnieszka	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Kempys	Magdalena	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Klamczyńska	Alicja	Departament Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Sprawiedliwości
Klamczyńska	Alicja	Departament Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Sprawiedliwości
Kołaczek	Artur	Zastępca Dyrektora Departamentu Informacji Finansowej, Ministerstwo Finansów
Kowalewska	Beata	Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej, Ministerstwo Finansów
Krawczyk	Przemysław	Departament Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Krzemień	Aleksander	Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej, Ministerstwo Finansów
Krzewski	Maciej	Zastępca Dyrektora Departamentu Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Kubicki	Eligiusz	Zastępca Dyrektora Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji
Ławecka- Łysakowska	Renata	Departament Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów

RESTREINT UE

NAZWISKO	IMIĘ	JEDNOSTKA/ORGAN
Lejman	Tomasz	Naczelnik Wydziału do spraw Systemów Informatycznych w Departamencie Organizacji Pracy , Wizytacji i Systemów Informatycznych, Biuro Prokuratura Generalnego
Lenarcik	Maciej	Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Makulski	Michał	Wydział Analizy Kryminalnej w Biurze Wywiadu Kryminalnego Komendy Głównej Policji
Malek	Violetta	Departament Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Matuszewska-Ceglarek	Marta	Wydział ds. Odzyskiwania Mienia, Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji
Mazur	Dariusz	Sędzia Sądu Okręgowego w Krakowie
Mazur	Mirosław	Prokurator w Biurze Prokuratora Okręgowego w Krakowie
Michalczuk	Cezary	Prokurator w Departamencie Współpracy Międzynarodowej, Prokuratura Generalna
Młotkowski	Robert	Komenda Główna Straży Granicznej
Olędzka	Urszula	Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej, Ministerstwo Finansów
Olender	Renata	Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji, Zarząd Terenowy w Krakowie
Oleśniewicz	Jarosław	Departament Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Olszowski	Józef	Naczelnik Wydziału do Walki z Przestępczością Gospodarczą, Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie
Openchowska	Dorota	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Pacek-Jakubowska	Dorota	Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji, Zarząd Terenowy w Krakowie
Pęciak-Dobrzela	Lidia	Sędzia Sądu Okręgowego w Krakowie
Piątkowski	Mariusz	Departament Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Piątkowski	Mariusz	Urząd Kontroli Skarbowej w Krakowie

RESTREINT UE

NAZWISKO	IMIĘ	JEDNOSTKA/ORGAN
Piera	Ireneusz	Naczelnik Zarządu Terenowego w Krakowie, Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji
Pietruszka	Adam	Izba Skarbowa w Krakowie
Piotrowska	Anna	Zastępca Dyrektora Departamentu Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Przemieniecki	Krzysztof	Departament Analiz i Nadzoru, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Przybylski	Marek	Departament Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier, Ministerstwo Finansów
Rapacki	Adam	Podsekretarz Stanu, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Rogowski	Grzegorz	Wydział do Walki z Przestępczością Gospodarczą, Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie
Ryżowski	Wojciech	Departament Informacji Finansowej, Ministerstwo Finansów
Sieńko	Wiesław	Zastępca Dyrektora Departamentu Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier, Ministerstwo Finansów
Skonieczny	Jacek	Zastępca Dyrektora Departamentu Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów
Sołtysińska-Łaszczyca	Aleksandra	Sędzia Sądu Okręgowego w Krakowie
Sosnowski	Marek	Prokurator w Wydziale V do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji, Prokuratura Apelacyjna w Krakowie
Staniszewska	Marta	Tłumacz ustny, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Stępień	Ewa	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Stryjewska Gamrot	Anna	Departament Wywiadu Skarbowego, Ministerstwo Finansów
Sulima-Kotarski	Miłosz	Departament Wywiadu Skarbowego, Ministerstwo Finansów
Świderek	Mirosław	Departament Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier, Ministerstwo Finansów

RESTREINT UE

NAZWISKO	IMIĘ	JEDNOSTKA/ORGAN
Syrek	Piotr	Izba Skarbowa w Krakowie
Sztandar	Jacek	Wydział ds. Odzyskiwania Mienia, Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji
Szwajcowski	Kazimierz	Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji
Szymeczko	Piotr	Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji, Zarząd Terenowy w Krakowie
Trzeciński	Piotr	Wydział do zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej, Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji
Walkowska	Barbara	Urząd Skarbowy w Wieliczce
Wielądek	Monika	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Woźniak	Rafał	Naczelnik Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia, Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji
Wróbel-Wolińska	Elżbieta	Doradca w Wydziale Operacji Międzynarodowych, Centralne Biuro Śledcze, Komenda Główna Policji
Wyrzykowski	Artur	Departament Administracji Podatkowej, Ministerstwo Finansów
Zawiła-Niedźwiecka	Anna	Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

RESTREINT UE

ZAŁĄCZNIK C: WYKAZ SKRÓTÓW/GLOSARIUSZ Z TERMINAMI

AKRONIM SKRÓT TERMINU	SKRÓT W JĘZYKU ORYGINANYM LUB POLSKIE TŁUMACZENIE TERMINU	ANGIELSKIE TŁUMACZENIE/WYJAŚNIENIE TERMINU
AFCOS	służby ds. zwalczania nadużyć finansowych	Anti-fraud coordination services
AML	przeciwdziałanie praniu pieniędzy	Anti money laundering
ARD	Wydział do spraw Odzyskiwania Mienia	Asset Recovery Department
ARO	Biuro do spraw Odzyskiwania Mienia	Asset Recovery Office
CARIN	Międzyagencyjna Sieć Odzyskiwania Mienia Camden	Camden Assets Recovery Inter-Agency Network
CBI	Centralne Biuro Śledcze, CBS	Central Bureau of Investigation
CBS KGP	Centralne Biuro Śledcze Komendy Głównej Policji	Economic departments of the Central Bureau of Investigation
CC	Kodeks cywilny, K.c.	Civil Code
CCP	Kodeks postępowania karnego, k.p.k.	Code of Criminal Procedure
CEPiK	Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców	Central Vehicle Register
CTF	przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu	Counter terrorist financing
EJN	europejska sieć sądowa	European Judicial Network
FCIC	Komisja Dochodzeniowa ds. Kryzysu Finansowego	Financial Crisis Inquiry Commission
FD	decyzja ramowa	Framework Decision
FIU	jednostka wywiadu finansowego	Financial Intelligence Unit
GENVAL	Grupa Robocza do Spraw Ogólnych w tym Oceny	Working Party on General Matters including Evaluation
GIFI	Generalny Inspektor Informacji Finansowej	General Inspector of Financial Information
JIT	wspólny zespół śledczy	Joint Investigation Team
KGP	Komenda Główna Policji	National Police Headquarters

RESTREINT UE

AKRONIM SKRÓT TERMINU	SKRÓT W JĘZYKU ORYGINANYM LUB POLSKIE TŁUMACZENIE TERMINU	ANGIELSKIE TŁUMACZENIE/WYJAŚNIENIE TERMINU
KMP	Komenda Miejska Policji	Municipal Police Headquarters
KPP	Komenda Powiatowa Policji	Regional Police Headquarters
KRP	Komenda Rejonowa Policji	District Police Headquarters
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy	National Court Register
KSIP	Krajowy System Informacyjny Policji	National Police Information System
KSP	Komenda Stołeczna Policji	Metropolitan Police Headquarters
KWP	Komenda Wojewódzka Policji	Voivodeship Police Headquarters
MDG	Multidyscyplinarna Grupa ds. Przestępczości Zorganizowanej	Multidisciplinary Group on Organised Crime
MLA	wzajemna pomoc prawna	Mutual legal assistance
MONEYVAL	Specjalny Komitet Ekspertów ds. Oceny Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu	Council of Europe Committee of Experts on the Evaluation of Anti- Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism
OCTA	ocena zagrożenia przestępczością zorganizowaną	Organised Crime Threat Assessment
OLAF	Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych	European Anti-Fraud Office
PC	Kodeks karny, k.k.	Penal Code
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności	Electronic System of Population Records
PFSA	Komisja Nadzoru Finansowego	Polish Financial Supervision Authority
PLN	Złoty	Polish Zloty
REGON	Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej	National Official Register of Business Entities
ROCTA	ocena zagrożenia rosyjską przestępczością zorganizowaną	Russian Organised Crime Threat Assessment
SAR	zawiadomienie opisowe o działalności i transakcjach podejrzanych	Suspicious Activity Report

RESTREINT UE

AKRONIM SKRÓT TERMINU	SKRÓT W JĘZYKU ORYGINANYM LUB POLSKIE TŁUMACZENIE TERMINU	ANGIELSKIE TŁUMACZENIE/WYJAŚNIENIE TERMINU
SIENA	aplikacja sieci bezpiecznej wymiany informacji	A future information exchange tool at Europol, successor to InfoEx
STR	zawiadomienie o transakcji podejrzanej	Suspicious Transaction Report
SWAT	specjalne wyposażenie i taktyka	Special Weapons and Tactics
VAT	podatek od wartości dodanej	Value added tax
WOM BK KGP	Wydział do spraw Odzyskiwania Mienia w ramach Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji	Asset Recovery Department of the Criminal Investigation Bureau, National Police Headquarters

DECLASSIFIED